

RAADSVOORSTEL:

2008-2009

Ons kenmerk: OS 08.1760634

Registratienummer : GR 08.

Ingekomen op :

Onderwerp: Integraal Huisvestingsplan 2009-2012

Groningen,

Aan de raad,

Voor u ligt het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2009-2012 van de gemeente Groningen (IHP). Dit plan bevat een vertaling van het onderwijshuisvestingsbeleid in een meerjarige planning van huisvestingsvoorzieningen, inclusief een financiële onderbouwing.

Kaders.

De gemeente als lokale overheid kent voor het onderwijshuisvestingsbeleid twee documenten die door u worden vastgesteld. Naast de "Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Groningen" en het daarop gebaseerde jaarlijks programma en overzicht (nu door het college vastgesteld) vormt het Integraal Huisvestingsplan (IHP) het derde gemeentelijke document op dit gebied. De functie van deze documenten verschilt. De verordening regelt de rechten van schoolbesturen ten opzichte van de gemeente als lokale overheid en geeft de spelregels weer in het verkeer tussen beide. Het biedt ook de basis voor het jaarlijks door het college vast te stellen programma voor huisvestingsvoorzieningen die door de gemeente bekostigd zullen worden.

Het IHP draagt een ander karakter. Het bevat op basis van een beschrijving en een analyse van de relevante feiten/omstandigheden een aantal richtinggevend kaders en beleidsmatige uitspraken, die een beeld geven van de te verwachten ontwikkelingen en te maken keuzes in de komende jaren. In die zin is het IHP een "onderliggend" document voor het jaarlijks op te stellen programma/overzicht: het vormt onderdeel van het gemeentelijke beleids- en toetsingskader.

Het Integraal Huisvestingsplan is geen juridisch afdwingbare regeling, zoals de verordening. Er kunnen door individuele schoolbesturen geen rechten aan worden ontleend. Schoolbesturen en gemeente hebben wel een inspanningsverplichting om te voldoen aan de inhoudelijke en financiële kaders van het IHP.

Het IHP is geen statisch, maar een dynamisch document. Jaarlijks wordt in overleg tussen gemeente en schoolbesturen bepaald of het noodzakelijk is om onderdelen van het plan (beleid, prognoses, meerjarige planning, index) te actualiseren.

Beleid en ambities.

Vanaf de decentralisatie in 1997 heeft, in overleg met schoolbesturen, de nadruk van het huisvestingsbeleid met name gelegen in het onderdak brengen van alle leerlingen (prioriteit I) en het in goede staat van onderhoud houden van de gebouwen (prioriteit II). In de periode daarna lag de nadruk meer op de vertaling van onderwijskundige ontwikkelingen (studiehuis, het verkleinen van de groepsgrootte) en waar mogelijk de vervanging van noodlokalen door permanente bouw (Deltaplan). In de fase die net achter ons ligt hebben wij ingezet op het realiseren ofwel vertalen van de meest recente onderwijskundige ontwikkeling in de huisvesting (rt-lokalen, ict-ruimtes, ib-ruimtes enz.) en het vertalen van wet- en regelgeving in acties zoals de bestrijding van legionella in schoolgebouwen. Daarna lag en ligt het zwaartepunt van het beleid op het creëren van de randvoorwaarde voor het bevorderen van de onderwijsparticipatie van met name de kansarme jongens en meisjes in de stad. In het IHP 2007-2010 hebben wij de periode t/m 2010 gekenschetst als *"een periode van het vernieuwen van het gebouwenbestand voor het vmbo en de aanpassingen ten behoeve van het speciaal onderwijs"*.

Anno 2008 zijn wij druk doende deze beleidsuitgangspunten te vertalen in projecten die wij aan het af ronden zijn en voorbereidingen te treffen voor de start van nieuwe projecten. De grootschalige uitbreiding van de Bolster (praktijkonderwijs) is voltooid en is door minister Donner in november 2008 geopend; de vervangende nieuwbouw voor de Kimkiel (sbo) wordt in 2009 opgeleverd; de planvorming (schoolbestuurlijk) voor de verplaatsing van de van Lieflandschool (vso) is in de maak en de nieuwbouw voor de Star Numan (praktijkonderwijs) in combinatie met de VMBO Noord Oost start in 2009. Het starten van de nieuwbouw voor de RENN 4 (zmok) scholen verwachten wij eind 2009/begin 2010. In 2011 stellen wij middelen beschikbaar voor de vervangende nieuwbouw van het Poortje (zmok) en in 2012 voor vervangende nieuwbouw voor de Wingerd (zmlk).

Op 12 november jl. hebben we met u afgesproken het vastgestelde ambitieniveau ten minste tot 2012 te zullen realiseren en de financiering hiervan te garanderen. Omdat wij het van groot belang vinden onze kinderen een leeromgeving te bieden die aansluit op de huidige en toekomstige vraag van de samenleving, zullen wij ervoor zorgen dat onderwijshuisvesting hoog op de agenda blijft staan. Hiervoor maken we in 2012 de tussenstand op en zullen wij voor de periode na 2012 vroegtijdig de beleidskaders formuleren en daartoe voorstellen doen.

Inhoud.

Het beleidskader bevat de beleidsuitgangspunten en spelregels die als kompas en toetsingskader dienen voor de onderwijshuisvesting. Het bevat een bundeling van noodzakelijke en gewenste voorzieningen, samengevat en vertaald in een meerjarig financieel perspectief. Het IHP geeft een beeld van verschuivingen van het aantal leerlingen per stadsdeel in het basisonderwijs. Het stadsdeel noord west wordt in de nabije toekomst vanuit onderwijsperspectief het meest kinderrijke stadsdeel. De (snelle) groei van het leerlingaantal in Gravenburg is er een voorbeeld van.

Wij bouwen voor de Vlinter en de Hoeksteen in deze wijk een vensterschool met 40 lokalen waarvan 35 lokalen al zijn gerealiseerd. Daarnaast wordt voor de leerlingen in Reitdiep een nieuwe basisschool (Reitdiepschool, bestaande uit 15 lokalen) gebouwd. In het IHP geven wij de grote lijnen weer en die zijn ambitieus. Wij vragen aandacht

voor een aantal grote projecten: de bouw van de Boerhaveschool aan de Semmelweisstraat (een samenwerkingsverband met een woningcorporatie); de capaciteitsuitbreiding van de Haydonschool, van de Starter en de vervangende nieuwbouw voor de Borgmanschool aan de Violenstraat. Deze projecten in combinatie met projecten voor het speciaal onderwijs vergen investeringen van een zodanig niveau dat dit noodzaakt tot strakke planning en fasering (zie meerjaren tabel).

Financiële paragraaf.

Vanaf 1997 tot nu toe was het mogelijk om binnen de jaarlijks beschikbare investeringsruimte de huisvestingsaanvragen te honoreren. Dat kon mede op basis van de met de schoolbesturen gemaakte afspraken rond fasering van uitvoering. Dat betekent dus ook dat tot dusver alle daarvoor in aanmerking komende aanvragen voor groot onderhoud aan de casco's van de gebouwen voor bekostiging in aanmerking zijn gebracht. Echter, door een aantal ontwikkelingen is in de afgelopen jaren de druk op de beschikbare budgetruimte fors toegenomen. Er is sprake van wijziging van ruimtenormeringen (basis-, speciaal, praktijkonderwijs, vmbo) met de nodige financiële consequenties. Met de toename van het aantal inwoners in de stad is ook sprake van een groei van het aantal leerlingen van alle vormen van onderwijs. Met de ontwikkeling van nieuwbouwwijken, zoals Gravenburg/Held en in de toekomst Meerstad, is sprake van areaaluitbreiding en dat betekent omvangrijk investeren in nieuwbouw om alle leerlingen onder dak te brengen.

Deze problematiek is in verschillende brieven aan uw raad en raadsvoorstellen behandeld. De meest recente behandeling was in de brief aan u van oktober 2008. Daarin hebben wij voorstellen gedaan voor de financiering van de tot en met 2012 geformuleerde huisvestingsambities van uw raad en van de schoolbesturen. We hebben de risico's in de afgelopen tijd in beeld gebracht en verwerkt in een risk-rapportage. Voor de volledigheid vindt u deze in de visietrommel.

Uw raadscommissie onderwijs en welzijn heeft in oktober 2008 ons college gevraagd scenario IV voor de financiering van de onderwijshuisvesting uit te werken. Dit scenario heeft betrekking op het reguliere budget voor de onderwijshuisvesting en gaat uit van een (structurele) verhoging van het budgetniveau in een keer of gefaseerd, gecombineerd met een prioritering en fasering van te realiseren projecten in de periode 2009-2012. Voor het programma 2009 en de periode t/m 2012 is dit scenario met inachtneming van de risk-rapportage als volgt uitgewerkt.

- a. Met de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs valt na de uitwerking van de bruidsschatregeling structureel budget vrij, tot 2015 gefaseerd oplopend naar ruim € 0,835 miljoen. Wij stellen voor deze middelen in te blijven zetten ten behoeve van het onderwijs en deze te zijner tijd toe te voegen aan het reguliere budget onderwijshuisvesting.
- b. De structurele toevoeging op termijn is niet toereikend om (tijdelijke) uitputting van de reserve te voorkomen. In die overbruggingsperiode gaat het om een bedrag van ca. € 2 miljoen. Echter, het beeld op langere termijn geeft aan dat een negatieve reserve beperkt van omvang zal zijn en dat na verloop van jaren bij ongewijzigd beleid weer een positief saldo te zien zal zijn.
De komende jaren zal dus een onttrekking uit de reserve nodig zijn om de lasten

verbonden aan de investeringen en uitgaven voor groot onderhoud e.d. in de periode 2009-2012 te kunnen bekostigen. Zoals genoemd formuleren we voor de periode na 2012 nieuwe ambities.

- c. De financiële effecten van de uitvoering van het Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) en de update daarvan kunnen positief worden beïnvloed door fasering in de bekostiging van de grotere projecten in de periode 2009-2012. Onderstaand (meerjarentabel) geven wij daarvoor een faseringsvoorstel, dat ook in het nieuwe IHP voor de periode 2009-2012 is opgenomen.
- d. Met betrekking tot de door uw raad gestelde ambitie om Groningen te ontwikkelen als Duurzame Stad, is in de gemeentebegroting 2009 onder het programma Duurzame Ontwikkeling aan nieuw beleid 2009-2012 een bedrag opgenomen van € 2,5 miljoen opgenomen om duurzame schoolgebouwen te realiseren. Met deze bijdrage zullen de investeringen in onderstaande tabel duurzaam gerealiseerd kunnen worden. Gezien het feit dat het door uw raad beschikbare gestelde bedrag incidenteel van aard is, stellen wij voor om deze bijdrage te doteren aan de reserve Nieuw Beleid van de dienst OCSW om deze toekomstige investeringen te kunnen realiseren, een en ander in lijn met de door uw raad gestelde en beschreven ambities. Daarvoor wordt uw raad een afzonderlijk voorstel voorgelegd. In het kader van de ontwikkeling van de VMBO-scholen in Lewenborg en West heeft uw raad in de gemeentebegroting 2009 tevens een incidenteel bedrag van € 1,2 miljoen beschikbaar gesteld om deze ontwikkeling duurzaam te kunnen realiseren. Ook hier stellen wij voor om het bedrag, conform vigerend beleid, toe te voegen aan de bestemmingsreserve VMBO om de realisatie duurzaam te bewerkstelligen, één en ander in lijn van de door uw raad gestelde en beschreven ambities. Een voorstel hierover hebben we in voorbereiding; uiteraard voeren we overleg met de schoolbesturen. Na het overleg met de schoolbesturen zullen wij de notitie duurzaamheid, naar verwachting in het eerste kwartaal van 2009, aan u voorleggen voor de definitieve besluitvorming.

**Meerjareninvesteringsoverzicht met aanvullende spreiding bekostiging
voorzieningen over meerdere jaren** (bedragen prijspeil 2008 x € 1.000,-- en exclusief
VMBO en duurzaam bouwen)

	2009	2010	2011	2012	Totaal
<u>Programma 2009 e.v. onafweegbaar (aut)</u>	2.050	2.100	2.150	2.200	8.500
RENN 4 (aut en amb)			1.000	2.000	4.200
		1.200			
Haydnschool (aut)	900				900
2e basisschool Noordwest (Reitdiep) (aut)	1.800	1.500			3.300
Subtotaal onafweegbaar	4.750	4.800	3.150	4.200	16.900
<u>Ambities</u>					
Star Numanschool (amb)	2.000	1.500			3.500
Boerhaaveschool (amb)		2.400			2.400
't Poortje nieuwbouw (aut en amb)			2.000	1.700	3.700
Haydnschool (amb)	500				500
De Wingerd (amb)				3.100	3.100
Aanpassing ruimtenormeringen ZMLK (amb)				2.500	2.500
Subtotaal	2.500	3.900	2.000	7.300	15.700
Totaal van de voorzieningen	7.250	8.700	5.150	11.500	32.600

Uw raad heeft ons in zijn vergadering van 12 november jl. verzocht "ervoor te zorgen dat het vastgestelde ambitieniveau wordt gerealiseerd en dat de financiering van dit ambitieniveau wordt gegarandeerd". Met het faseringsvoorstel, de structurele ophoging van het budget onderwijshuisvesting met een bedrag van € 0,835 miljoen vanaf 2015 en de te treffen maatregelen in de periode tot 2012 om een tijdelijke negatieve reservepositie in de periode 2012-2019 te voorkomen, is het mogelijk om de ambities neergelegd in het IHP 2009-2012 te realiseren. Daarmee wordt het door uw raad vastgestelde ambitieniveau gerealiseerd en is de financiering van dit ambitieniveau gegarandeerd. In dit verband blijven niet alleen de gewenste investeringen op niveau, maar ook blijft het mogelijk om jaarlijks een bijdrage van ruim € 2 miljoen (s) te leveren aan de uitvoering van groot onderhoud, huur van aanvullende accommodaties, sportterreinen en andere jaarlijks terugkerende reguliere uitgaven. We kunnen daarmee ook onze onderhoudsbijdragen op niveau houden. Uitgangspunt daarbij is na 2012 een gemiddeld jaarlijks investeringsniveau van circa € 5 miljoen voor nieuwe voorzieningen, zoals nieuwbouw, uitbreiding en aanpassing van gebouwen. Dit budgetniveau gaat uit van nagenoeg gelijk blijvende omstandigheden.

De bestedingen opgenomen in jaarschijf 2009 zijn uitgangspunt geweest voor het op te stellen programma onderwijshuisvesting 2009. Dit programma is opgesteld in overleg met de betrokken schoolbesturen en is door ons college vastgesteld.

Het bovenstaande financiële beeld is exclusief mogelijke onderwijsinvesteringen in Meerstad. Het uitgangspunt is dat deze investeringen in de toekomst ten laste van aanvullende middelen worden gerealiseerd. Daarbij speelt uiteraard ook de vorming van

de gemeenschappelijke regeling voor Meerstad, het door dit orgaan uit te voeren takenpakket en de financiële bijdrage van beide gemeenten in de komende jaren een belangrijke rol.

Overleg.

Uitgangspunt in de onderwijsregelgeving is dat lokale overheid (gemeente) en schoolbesturen over onderwerpen betreffende de onderwijshuisvesting op overeenstemming gericht overleg voeren. Het IHP 2009-2012 is tot stand gekomen in nauw overleg tussen de gemeente Groningen en de schoolbesturen vertegenwoordigd in de Werkgroep Huisvesting Onderwijs van het Breed Besturenoverleg.

Besluit.

Gelet op het vorenstaande en met overlegging van de op deze aangelegenheid betrekking hebbende stukken, stellen wij u voor te besluiten:

het Integraal Huisvestingsplan 2009–2012 voor het basisonderwijs, het (voortgezet) speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs vast te stellen.

Burgemeester en wethouders
van Groningen,

de burgemeester,

de secretaris,

Jacq. Wallage.

H.P. Bakker.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2009-2012

Inhoud

- 1   Uitgangssituatie**
  - 1.1 Gemeentelijk onderwijshuisvestingsbeleid
  - 1.2 Status Integraal Huisvestingsplan Onderwijs
  - 1.3 Visie
  - 1.4 Beleidsinstrumenten
  - 1.5 Bestuurlijk overleg
  - 1.6 Leeswijzer

2 Ontwikkelingen

- 2.1 Extern
  - 2.1.1 *Demografische ontwikkelingen*
  - 2.1.2 *Woningbouw*
- 2.2 Basisonderwijs
- 2.3 Speciaal onderwijs
- 2.4 Voortgezet onderwijs

3 Huisvestings situatie per school

- 3.1 Basisonderwijs
  - 3.1.1 *Binnenstad en oude wijken*
  - 3.1.2 *Noord-West*
  - 3.1.3 *Noord-Oost*
  - 3.1.4 *Zuid*
  - 3.1.5 *Hoogkerk*
- 3.2 Speciaal onderwijs
- 3.3 Voortgezet onderwijs

4 Financiële kaders

- 4.1 Beschikbare middelen

Bijlagen

- 1 Leerlingenprognoses en capaciteit basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs
- 2 Leerlingenprognoses en capaciteit voortgezet onderwijs

1 Uitgangssituatie

1.1 Gemeentelijk onderwijshuisvestingsbeleid

Het gemeentelijke onderwijshuisvestingsbeleid heeft tot doel om de beschikbare permanente huisvestingscapaciteit zo optimaal mogelijk af te stemmen op de huisvestingsbehoefte van de scholen. Het streven daarbij is een zo gering mogelijke overcapaciteit. Voor het basisonderwijs wordt hierbij gekeken op stadsdeelniveau; voor het voortgezet onderwijs (vo) en speciaal onderwijs (so) geldt het stedelijk niveau.

Basis voor de huisvestingsbehoefte van de school is het aantal leerlingen. Een stijging of daling van het aantal leerlingen heeft consequenties voor de huisvesting. Een dreigend tekort aan ruimte moet tijdig worden gesignaleerd, om nieuwbouw, uitbreiding of het in gebruik nemen van leegstaande schoolgebouwen mogelijk te maken. Dreigende leegstand moet worden voorkomen, aangezien dit nadelig is voor de exploitatie.

Om schommelingen in de leerlingenaantallen adequaat op te kunnen vangen, is enige overcapaciteit verantwoord. Zo kan in een stadsdeel waar het aantal leerlingen zeer snel terugloopt, niet onmiddellijk de bestaande overcapaciteit van de basisschool worden teruggedrongen, omdat een deel van het gebouw in gebruik moet blijven. Het schoolbestuur draagt deze jaarlijkse lasten en moet zelf bepalen of een bepaalde hoeveelheid leegstand verantwoord is. Bovendien voorkomt een zekere ‘voorraad’ kapitaalvernietiging. Een te strikt volgen van de leerlingenaantallen zou tot de situatie kunnen leiden dat een leegstaand gebouw verkocht of gesloopt wordt, waarna enkele jaren later, wanneer het aantal leerlingen weer stijgt, weer nieuwbouw nodig is. De overcapaciteit kan natuurlijk ook worden ingezet voor kinderopvang of voor andere functies.

Bij het bepalen van de capaciteit van een schoolgebouw wordt gekeken naar de oppervlakte die de school zelf in gebruik kan nemen. Delen van onderwijsruimten die structureel in gebruik zijn bij andere gebruikers, zoals peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang, tellen dus niet mee.

De gemeente kan op verschillende manieren de onderwijshuisvesting afstemmen op de behoefte. De gemeente kan bijvoorbeeld het medegebruik door andere onderwijsinstellingen of andere organisaties optimaliseren. Leegkomende gebouwen of delen daarvan kan de gemeente effectief herbestemmen. Ook het ruilen van gebouwen tussen scholen is een optie. Tijdelijke huisvesting in noodlokalen kan worden beperkt als op redelijke afstand in andere onderwijsgebouwen overcapaciteit of leegstand is. Is dat allemaal niet mogelijk, dan kan de gemeente onderwijsgebouwen afstoten, uitbreiden of nieuw laten bouwen.

Voor het basisonderwijs is nieuwbouw alleen noodzakelijk en gewenst in nieuwbouwwijken van voldoende omvang. Voorwaarde hierbij is dat er binnen redelijke afstand geen of niet voldoende huisvestingscapaciteit beschikbaar is. Bij de huisvesting van het basis- en voortgezet onderwijs wordt ook rekening gehouden met de bekende

woningbouw- en wijkvernieuwingsplannen.

Bij nieuwbouw van scholen hanteert de gemeente Groningen het adagium ‘multifunctionaliteit, tenzij...’. Gemeente en schoolbesturen hebben hiermee de inspanningsverplichting om bij een nieuwbouwproject in eerste instantie te bezien of het wenselijk is andere sociaal-maatschappelijke functies met de scholenbouw te combineren.

1.2 Status Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Dit Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP Onderwijs) bevat een vertaling van de visie en het onderwijshuisvestingsbeleid in een meerjarige planning voor de periode 2009-2012.

In dit IHP Onderwijs 2009-2012 zijn ook de beleidsinhoudelijke wensen en intenties van de betrokken schoolbesturen opgenomen. Afspraken over de planning van voorzieningen zijn onontbeerlijk voor de financiële beheersbaarheid van de onderwijshuisvesting. Dit minimaliseert de kans op grote, niet-voorzien uitgaven. De meerjarenplanning maakt bovendien een efficiënte uitvoering mogelijk, bijvoorbeeld door projecten te bundelen.

1.3 Visie

Onze visie op de huisvesting van het onderwijs steunt op vijf uitgangspunten.

1. Scholen moeten zo dicht mogelijk bij huis zijn.
2. Elke school moet goed toegerust zijn.
3. Elke school moet schoon, heel en veilig zijn.
4. Elke school moet bijdragen aan kansen voor leerlingen in een kwetsbare positie.
5. Elke school moet ruimte bieden aan onderwijsvernieuwing.

1. Dichtbij huis

De leerling moet het onderwijs zo dicht mogelijk bij huis kunnen volgen. Dit geldt vooral voor het basisonderwijs. De landelijke norm is dat zich binnen een straal van twee kilometer van elke woning een basisschool moet bevinden. In Groningen gaan we nog een stap verder. Als een school een dislocatie heeft, moet deze binnen het ‘voedingsgebied’ gevonden worden. (Het voedingsgebied van een school is het gebied waarin 80 procent van de leerlingen woont.) Voor het so en het vo is afstand minder belangrijk. Wel geldt hiervoor dat de school goed bereikbaar moet zijn. Dat betekent dat we voor het so en het vo een spreidingsbeleid voeren, met voor de vo-scholen als eis dat ze goed bereikbaar zijn per openbaar vervoer.

2. Goed toegerust

Alle leerlingen moeten worden ondergebracht in een goed toegerust gebouw. Logischerwijs veranderen de wensen van gebruikers van onderwijsgebouwen door de jaren heen. Nieuwe onderwijskundige en schoolorganisatorische inzichten hebben bijvoorbeeld geleid tot een behoefte aan meer (kleine) ruimten voor individuele begeleiding van leerlingen. Door dergelijke ontwikkelingen kan de situatie ontstaan dat

een schoolgebouw gebouwtechnisch goed te noemen is, maar vanuit onderwijsinhoudelijke optiek geen optimale huisvesting meer biedt. Daarnaast hebben de gebruikers natuurlijk de behoefte om het schoolgebouw aan te passen aan de eisen van de tijd.

3. Schoon, heel en veilig

Alle gebouwen moeten schoon, heel en veilig zijn. Tot nu toe hoefde nog nooit een verzoek van een schoolbestuur om het onderhoud te bekostigen, vanwege budgettaire beperkingen geweigerd te worden. Dit mede dankzij nauw overleg met de schoolbesturen en een fasering in de ambities. Bij veiligheid gaat het om arbeidsomstandigheden en brandveiligheid. Alle schoolgebouwen moeten aan de eisen op deze gebieden voldoen.

4. Bijdragen aan kansen

In het onderwijsbeleid heeft de gemeente zich altijd hard gemaakt voor het creëren van gelijke kansen voor kinderen. Ook de leeromgeving, een goed gebouw, hoort hieraan bij te dragen. We willen daarom investeren in huisvestingsprojecten voor leerlingen met de meest kwetsbare positie in de samenleving. Voor het basisonderwijs betekent dit bijvoorbeeld extra aandacht voor de Krachtwijken of wijkvernieuwingsgebieden. Speerpunten voor het vo zijn het faciliteren van het praktijkonderwijs en nieuwbouw voor de bovenbouw van het vmbo. In het speciaal onderwijs geven we prioriteit aan een adequate toerusting voor actuele ontwikkelingen en nieuwe onderwijsinhoudelijke inzichten.

5. Ruimte voor onderwijsvernieuwing

Onderwijsvernieuwing stelt in sommige gevallen nieuwe eisen aan de fysieke omgeving. Daar waar dat binnen de budgettaire kaders mogelijk is, gaan we door met het vertalen van onderwijskundige vernieuwingen in de huisvesting.

1.4 Beleidsinstrumenten

Geldstromen

Voor de onderwijshuisvesting zijn twee geldstromen van belang; beide afkomstig van het Rijk. De eerste geldstroom is de exploitatievergoeding, bedoeld voor onderhoud, schoonmaak, energie, en dergelijke. De exploitatievergoeding voor de gebouwen van het primair en speciaal onderwijs gaat als lumpsumbijdrage rechtstreeks naar de schoolbesturen. Voor het voortgezet onderwijs is de Rijksbijdrage voor de exploitatie (inclusief onderhoud en aanpassing) opgenomen in de lumpsumbijdrage. Ook deze gaat rechtstreeks naar de schoolbesturen.

De tweede geldstroom is bedoeld voor de kosten van nieuwbouw, uitbreiding, aanpassingen en het buitenonderhoud. Voor het basisonderwijs en het speciaal onderwijs loopt deze geldstroom van het Rijk via het Gemeentefonds naar de gemeenten. Voor het voortgezet onderwijs gaan de vergoedingen voor alle onderhoudsvormen en aanpassingen via de lumpsum rechtstreeks naar de schoolbesturen. Gemeenten zijn alleen verantwoordelijk voor de capaciteit en capaciteitsuitbreidingen in het vo.

Ten laste van dit totale budget komen de structurele huisvestingslasten (rente en afschrijving van eerder gerealiseerde huisvesting, huren, pachten, bijdragen voor onderhoudsprojecten, en dergelijke), alsmede de structurele lasten van nieuwe investeringen. De omvang en de herinzetbaarheid van jaarlijkse vrijval bepaalt de investerings- of bestedingsruimte.

Verordening en urgentiecriteria

Het belangrijkste (beleids)kader voor het toekennen van middelen aan de schoolbesturen is de gemeentelijke Verordening huisvesting onderwijs. Deze is gebaseerd op het model van VNG. In de beoordeling van de aanvragen gaat de gemeente uit van vier urgentiecriteria, die aansluiten bij de beleidsuitgangspunten:

- prioriteit I: capaciteitsuitbreiding
- prioriteit II: onderhoud
- prioriteit III: voldoen aan wet- en regelgeving
- prioriteit IV: ondersteunen onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen

De Verordening stelt ons in staat om in overleg met schoolbesturen te voldoen aan de zorgplicht voor de onderwijshuisvesting. Schoolbesturen kunnen aanvragen indienen voor bijzondere projecten, zoals vervangende nieuwbouw, verplaatsingen en nieuwe concepten. Maatregelen die niet onder de werking van de gemeentelijke ordening vallen, moeten in principe volgens wet- en regelgeving ten laste van de exploitatie door de scholen zelf worden opgebracht.

Een groot deel van de aanvragen van de schoolbesturen kan als categorie IV-voorziening worden aangemerkt. Om objectief een fasering en prioritering in deze projecten aan te kunnen brengen, heeft de raad in 2007 een afwegingskader vastgesteld. Daarmee is het mogelijk beleidskeuzes, zowel naar de aard van gebouwen als naar de beleidsinhoudelijke aspecten, te onderbouwen.

Gemeenten hebben de mogelijkheid om de Verordening huisvesting onderwijs aan te

passen en op maat te maken voor de gemeentelijke situatie. Dit is in Groningen gebeurd bij de invoering van de verordening in 1996 en nogmaals bij de evaluatie daarvan in 2003. Wij verwachten in de loop van 2009 opnieuw een voorstel tot wijziging van de verordening (vereenvoudiging en aanpassingen) aan de raad aan te bieden.

Deelbudgetten

De hierboven benoemde urgentiecriteria zijn bepalend voor de inzet van middelen. De gemeente kan hier echter van afwijken door te werken met deelbudgetten. Hiermee kan een deel van het huisvestingsbudget worden geormerkt voor een bepaalde categorie voorzieningen. Met een deelbudget wordt de gemeentelijke prioriteit zichtbaar en hoeft er geen afweging met andere aanvragen plaats te vinden. Een deelbudget is een goed sturingsinstrument als de gemeente aanvullend prioritair beleid wil voeren, dat past binnen de wettelijke kaders en de eigen gemeentelijke regelgeving.

Jaarprogramma

Op basis van de verordening dienen de schoolbesturen jaarlijks hun verzoeken om gemeentelijke vergoeding voor huisvestingsvoorzieningen in. Bij de beoordeling hiervan gaan we uit van de vier urgentiecriteria. De aanvragen die voor vergoeding door de gemeente in aanmerking komen, worden opgenomen in het jaarprogramma en ten laste van het budget voor onderwijshuisvesting gebracht. De raad stelt jaarlijks de omvang van dit budget en van eventuele deelbudgetten vast.

Deelverordening materiële gelijkstelling

De onderwijswetgeving gaat uit van een volstrekte gelijkstelling op financieel en materieel gebied tussen het openbaar en het bijzonder onderwijs. De deelverordening materiële gelijkstelling is in het verleden toegepast om buiten het kader van de huisvestingsverordening om, extra impulsen te geven aan specifieke aspecten van de onderwijshuisvesting.

1.5 Schoolbestuurlijk overleg

Met de schoolbesturen voeren we een ‘op overeenstemming gericht overleg’ over de aanvragen, het op te stellen jaarprogramma en overzicht, concept-wijzigingen in de verordening, de materiële gelijkstelling en de integrale huisvestingsplanning. Dit is een wettelijke verplichting als voorbereiding op de formele besluitvorming door college en raad. Dit overleg vinden wij belangrijk en het is sinds de decentralisatie in 1997 vruchtbaar en constructief geweest. Dit blijkt onder meer uit het feit dat een budgettaire toets (het afwijzen van een aanvraag in verband met ontoereikende middelen) tot nu toe niet toegepast hoefde te worden. Verder bleek een fasering van de aanvragen voor voorzieningen altijd mogelijk en is er nauwelijks of geen sprake geweest van bezwaar- en beroepsprocedures.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we in op ontwikkelingen die een rol spelen in de huisvestingsbehoefte van het onderwijs in Groningen, waaronder demografische

ontwikkelingen. Na een algemeen deel bespreken we het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het speciaal onderwijs. In hoofdstuk 3 bespreken we de huisvestingssituatie van alle scholen in Groningen en de knelpunten hierbij. Hoofdstuk 4 ten slotte is de financiële paragraaf.

2 Ontwikkelingen

2.1 Extern

2.1.1 Demografische ontwikkelingen

In onze visie moeten scholen zo dicht mogelijk staan bij waar de leerlingen wonen. Tabel 2.1 toont de ontwikkeling van het aantal inwoners en kinderen in de basisschoolleeftijd per buurtcombinatie (postcodegebied). Met plussen en minnen is de groei van het aandeel 4- tot en met 12-jarigen aangegeven (zie de toelichting onder de tabel).

Tabel 2.1
Ontwikkeling aantal inwoners en aantal kinderen van 4 t/m 12 jaar per buurtcombinatie

	2003			2008			2003-2008 aandeel	2013 (prognose)			2008-2013	
	totaal	4 t/m 12		totaal	4 t/m 12			totaal	4 t/m 12		aandeel	abs.
		abs.	perc.		abs.	perc.			abs.	perc.		
Stadskern-zuid	7.529	134	1,8	8.033	128	1,6	O	8.448	88	1,0	-	-40
Stadskern-noord	7.786	139	1,8	8.332	168	2,0	+	9.270	167	1,8	-	-1
Oosterpark	10.105	466	4,6	10.719	491	4,6	O	11.192	592	5,3	+	101
Korreweg	4.772	165	3,5	5.084	161	3,2	-	5.764	113	2,0	--	-48
Indischebuurt	8.023	355	4,4	8.264	411	5,0	+	8.447	398	4,7	-	-13
De Hoogte	3.172	195	6,1	3.159	200	6,3	O	3.320	222	6,7	+	22
Oranjebuurt	6.132	351	5,7	6.299	405	6,4	+	6.613	394	6,0	-	-11
Schildersbuurt	7.978	295	3,7	8.363	287	3,4	-	8.885	261	2,9	-	-26
De Wijert	10.035	727	7,2	10.242	730	7,1	O	10.649	724	6,8	-	-6
Coendersborg	7.600	678	8,9	7.536	598	7,9	-	7.684	548	7,1	-	-50
Euvelgunne	2.657	234	8,8	3.077	293	9,5	+	3.848	355	9,2	-	62
Oosterpoort	4.693	214	4,6	4.732	199	4,2	-	4.977	191	3,8	-	-8
Hereweg	4.859	106	2,2	5.202	98	1,9	-	5.745	106	1,8	o	8
Zeeheldenbuurt	3.495	60	1,7	3.923	75	1,9	O	4.205	60	1,4	-	-15
Stadspark	4.955	332	6,7	5.077	425	8,4	++	5.001	438	8,8	+	13
Corpus den Hoorn	10.288	817	7,9	10.011	879	8,8	+	10.027	823	8,2	-	-56
Oosterhoogebrug	7.351	1015	13,8	7.494	910	12,1	--	7.761	867	11,2	-	-43
Lewenborg-zuid	5.669	676	11,9	5.260	587	11,2	-	5.407	601	11,1	o	14
Lewenborg-noord	3.786	453	12,0	3.541	427	12,1	O	3.591	428	11,9	o	1
Noorddijk	3.020	397	13,1	2.906	430	14,8	++	2.874	348	12,1	--	-82
Bovenstreek	275	32	11,6	254	39	15,4	++	241	22	9,1	--	-17
Beijum-oost	7.198	1060	14,7	6.860	865	12,6	--	6.877	864	12,6	o	-1
Beijum-west	6.540	805	12,3	6.420	701	10,9	--	6.458	700	10,8	o	-1
Noorderhoogebrug	417	66	15,8	422	50	11,8	--	408	46	11,3	-	-4
Selwerd	7.850	552	7,0	7.861	517	6,6	-	8.124	526	6,5	o	9
Paddepoel	8.619	638	7,4	8.390	608	7,2	O	8.415	614	7,3	o	6
Vinkhuizen	10.117	918	9,1	10.487	968	9,2	O	10.718	986	9,2	o	18
Hoogkerk-zuid	5.904	633	10,7	5.820	680	11,7	+	5.939	705	11,9	o	25
Hoogkerk-noord	3.066	276	9,0	3.098	406	13,1	++	3.620	422	11,7	--	16
Dorkwerd	3.232	395	12,2	5.666	865	15,3	++	6.497	1.185	18,2	++	320

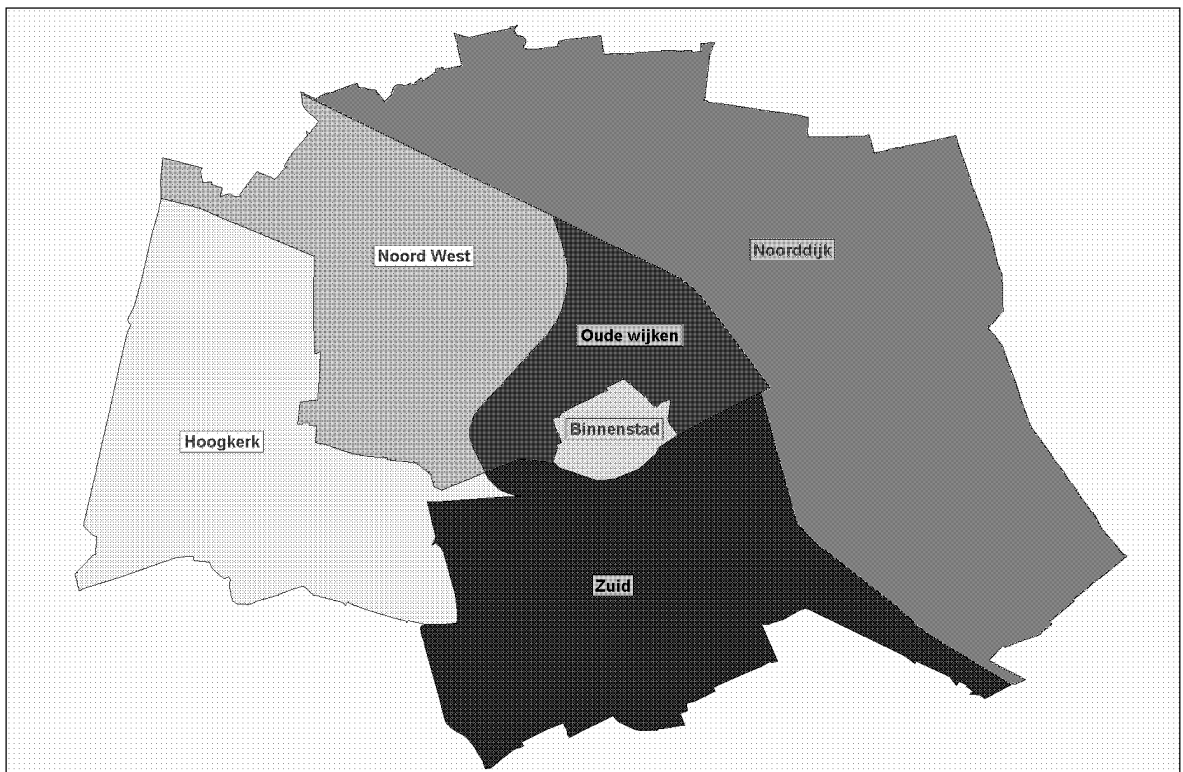
Universiteitscomplex	54	0	0,0	17	0	0,0	o	32	0	0,0	o	0
Totaal ¹⁾	177.298	13.189	7,44	182.739	13.606	7,45	0	191.037	13.794	7,22	-	188

1) De totalen van 2003 en 2008 wijken licht af van de som van de wijken, doordat van vijf kinderen de wijk onbekend is.

- ++ meer dan 1 procentpunt groei
- + gemiddelde ontwikkeling tot 1 procentpunt groei
- o ontwikkeling tussen -0,2 en +0,2 procentpunten
- tot 1 procentpunt afname
- meer dan 1 procentpunt afname

Zoals tabel 2.1 laat zien, is de prognose dat de totale bevolking van de gemeente Groningen de komende vijf jaar met 8.300 personen toeneemt tot 191.037 personen in 2013. Dit is een groei van 4,5 procent ten opzichte van 2008. De afgelopen vijf jaar, tussen 2003 en 2008, is de bevolking van Groningen toegenomen met 5.400 personen (3,5 procent). De groei is de komende vijf jaar dus aanmerkelijk hoger dan in de afgelopen periode. De oorzaak hiervoor is de verwachte toename van de woningbouw.

De groei van de bevolking komt nauwelijks ten goede aan de 4- tot en met 12-jarigen, de basisschoolkinderen. Dit aantal neemt wel toe, maar naar verwachting slechts met 188 kinderen of 1,4 procent. Tussen 2003 tot 2008 groeide deze groep met 417 kinderen (3,2 procent). De groei van het aantal 4- tot en met 12-jarigen is niet in elke wijk van de stad even sterk. Er zullen zelfs wijken zijn waarin het aantal basisschoolkinderen afneemt. Hieronder bespreken we de prognoses per stadsdeel. Figuur 1 toont een plattegrond van Groningen met daarin de stadsdelen. Tabel 2.2 bevat de cijfers over het aantal kinderen in de periode 2003-2008 en de prognoses voor de komende periode.

Figuur 1: Stadsdelen van Groningen

Tabel 2.2
Ontwikkeling aantal inwoners en aantal kinderen van 4 t/m 12 jaar per stadsdeel

	2003			2008			2003-2008 aandeel	2013 (prognose)			2008-2013	
	totaal	4 t/m 12		totaal	4 t/m 12			totaal	4 t/m 12		aandeel	abs
		abs	perc		abs	perc			abs	c		
Binnenstad/Oude wijken	55.497	2.100	3,8	58.253	2.251	3,9	o	61.939	2.235	3,6	-	-16
Noorddijk	35.576	4.657	13,1	34.425	4.157	12,1	++	35.197	4.040	11,5	-	-117
Zuid	45.591	2.774	6,1	46.770	2.819	6,0	o	48.513	2.729	5,6	-	-90

Hoogkerk	10.597	1.170	11,0	11.638	1.611	13,8	++	12.121	1.682	13,9	o	71
Noord-West	29.916	2.483	8,3	31.463	2.763	8,8	o	33.267	3.108	9,3	+	345
Totaal	177.298	13.189	7,44	182.739	13.606	7,45	o	191.037	13.794	7,22	-	188

- ++ meer dan 1 procentpunt groei
- + gemiddelde ontwikkeling tot 1 procentpunt groei
- o ontwikkeling tussen -0,2 en +0,2 procentpunten
- tot 1 procentpunt afname
- meer dan 1 procentpunt afname

Binnenstad/Oude wijken

De stadsdelen Binnenstad en Oude wijken zijn hier samengenomen omdat er in de binnenstad weinig kinderen wonen. Het aantal basisschoolkinderen in Binnenstad/Oude Wijken is in de periode 2003-2008 net zo snel gestegen als in de gemeente als geheel. Voor de periode 2008-2013 wordt een lichte afname van het aantal kinderen verwacht.

Binnen dit gebied is er wel een groot verschil in ontwikkeling per buurt. In de Oosterparkwijk komen er de komende periode naar verwachting 100 kinderen bij. In zowel de Korrewegbuurt/Indische buurt als in Stads kern-zuid neemt het aantal kinderen af met bijna 50. De stadsdelen kennen geen kinderrijke buurten. Vooral de Stads kern telt weinig kinderen. In 2013 bestaat slechts 1,4 procent van de bevolking in de Stads kern uit kinderen van 4 tot en met 12 jaar, tegen 7,2 procent in de stad als geheel.

Noorddijk

Noorddijk was in 2003 nog het meest kinderrijke stadsdeel van de gemeente. Tussen 2008 en 2013 gaat het aantal kinderen in dit stadsdeel met ruim 100 afnemen. Het stadsdeel blijft wel kinderrijk. In 2013 bestaat 11,5 procent van de inwoners uit kinderen van 4 tot en met 12 jaar.

Het aantal kinderen in de buurtcombinatie Noorddijk (Drielanden, Ruischerbrug en Ruischerwaard) nam in de periode 2003-2008 sterk toe. In de komende vijf jaar daalt het aantal kinderen hier fors. Beijum en Noorderhoogebrug kennen een heel andere ontwikkeling. Hier nam het kindertal in de periode 2003-2008 sterk af. Deze afname komt in de komende periode vrijwel tot stilstand. Het aantal kinderen in deze buurten blijft vrijwel gelijk. In Lewenborg vonden de afgelopen vijf jaar weinig ontwikkelingen plaats. Dit blijft de komende vijf jaar zo. Ook Euvelgunne behoort tot Noorddijk. Hier neemt het aantal kinderen de komende vijf jaar met ruim 60 toe.

Zuid

In stadsdeel Zuid wonen verhoudingsgewijs minder basisschoolkinderen dan in de rest van de stad. De komende vijf jaar zal het aantal kinderen in dit gebied nog iets afnemen.

Binnen het stadsdeel blijft in de meeste buurten het kindertal ongeveer gelijk. Alleen in de buurten Coendersborg en Corpus den Hoorn daalt het aantal kinderen met ongeveer 50. Vooral in de Zeeheldenbuurt en de Herewegwijk wonen weinig kinderen.

Hoogkerk

Stadsdeel Hoogkerk¹ kende in de periode 2003 tot 2008 een grote groei van het aantal basisschoolkinderen (+441). Daardoor is Hoogkerk anno 2008 het meest kinderrijke stadsdeel van de gemeente. In de periode 2008-2013 wordt een veel kleinere groei verwacht: 71 kinderen. Daarmee blijft Hoogkerk tot 2013 het meest kinderrijke stadsdeel van de gemeente, met 13,9 procent 4- tot en met 12-jarigen.

Binnen Hoogkerk is de ontwikkeling per buurt verschillend. Bijna alle buurten kennen

---

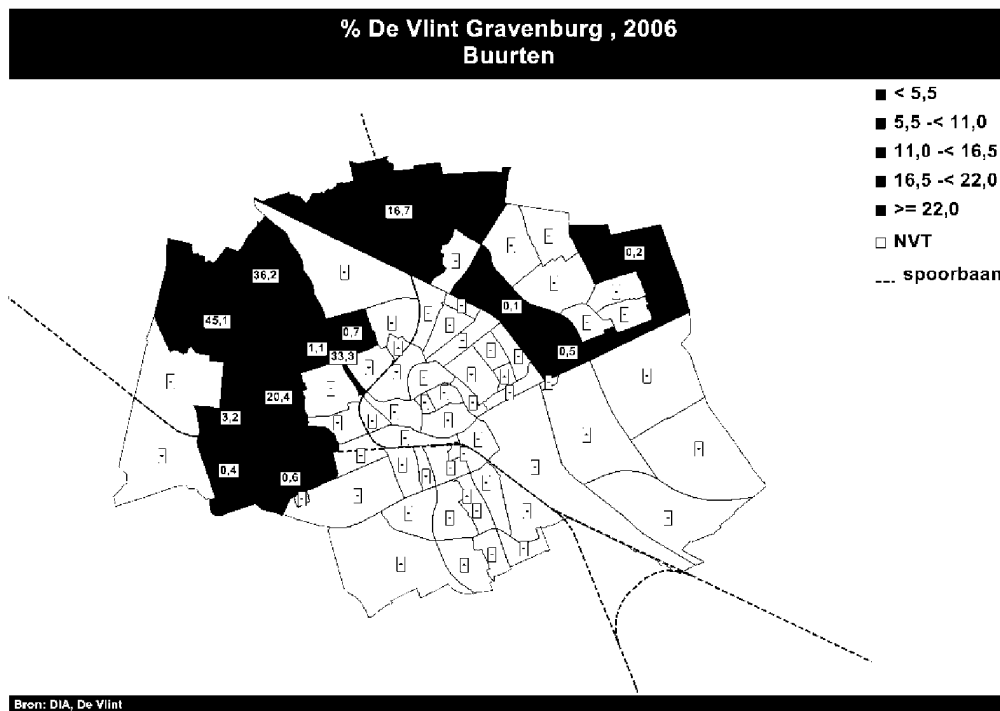
¹ De buurten Hoogkerk en Leegkerk liggen in twee stadsdelen: Hoogkerk en Noord-West. In deze nota is Leegkerk voor tweederde toegedeeld aan Hoogkerk, op basis van de totale bevolking van 2008. Gravenburg behoort tot Hoogkerk; De Held tot Noord-West.

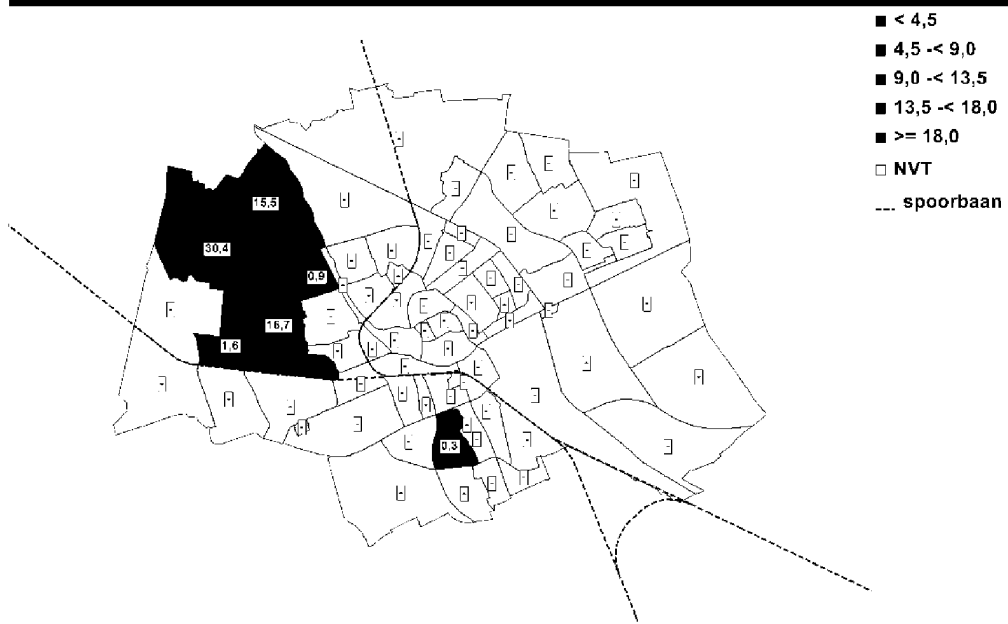
een groei van het aantal kinderen. De Stadsparkwijk (o.a. Buitenhof) en Gravenburg kennen relatief een groei, in Hoogkerk-zuid stabiliseert het percentage kinderen zich en in Hoogkerk-dorp neemt het af.

Noord-West

Ook in stadsdeel Noord-West neemt het aantal kinderen toe. Tussen 2003 en 2008 was de groei 300 kinderen; tussen 2008 en 2013 wordt een groei verwacht van 345 kinderen. De groei komt voor een groot deel voor rekening van de wijk Dorkwerd (Reitdiep), waar een toename van bijna 300 kinderen wordt verwacht. Reitdiep is met Gravenburg de meest kinderrijke wijk van de gemeente en ook de snelste groeier. In de afgelopen periode kwam de groei in dit stadsdeel ook van de wijk Dorkwerd en van de wijk De Held. In Selwerd, Paddepoel en Vinkhuizen stabiliseert het aantal kinderen zich.

In de nieuwe wijk Gravenburg is in 2006 een nieuw schoolgebouw geopend, met daarin vestigingen van De Vlint en de Hoeksteen. De twee kaartjes hieronder geven aan uit welke buurten de leerlingen van deze scholen afkomstig zijn. Leerlingen van beide scholen komen vooral uit Vinkhuizen-Noord, Reitdiep en Vinkhuizen-Zuid. De Vlint kent daarnaast relatief veel leerlingen uit andere delen van de stad.

**% Hoeksteen Gravenburg , 2006
Buurten**

Bron: DIA, De Hoeksteen

2.1.2 Woningbouw

Meerstad

In het gebied aan de oostkant van Groningen, tussen Groningen, Engelbert en Harkstede, ontstaat tussen 2008 en 2025 het woon- en recreatiegebied Meerstad. Het gebied gaat behalve aan een natuurgebied en een meer ruimte bieden aan circa 10.000 woningen. Voor Meerstad is een voorzieningenplan opgesteld, inclusief voorzieningen voor onderwijs. Nu is nog niet exact te berekenen voor hoeveel leerlingen er onderwijsaccommodatie in Meerstad nodig is. Het leerlingenaantal is afhankelijk van veel factoren, zoals de te realiseren type woningen, de bevolkingsopbouw en de concentratie van voorzieningen. Globale berekeningen leren dat er minstens twee basisscholen met een dubbele leerlingenstroom (circa zestien groepen) op grondgebied van de gemeente Groningen zullen moeten worden gesticht. Dit betekent een investering van circa € 8 miljoen, exclusief grondkosten.

Het mag duidelijk zijn dat het bestaande onderwijshuisvestingsbudget niet toereikend is voor de benodigde investeringen in Meerstad. Deze areaaluitbreiding zal grotendeels door de gemeente via nieuw beleid bekostigd moeten worden. Wel zal op termijn door een toename van de bevolking en het aantal leerlingen de bijdrage voor de onderwijshuisvesting in het Gemeentefonds enigszins toenemen.

Als er in Meerstad onderwijsaccommodatie voor 1.000 leerlingen ontwikkeld moeten worden, dan wil dat nog niet zeggen dat het totale aantal leerlingen in de stad Groningen met 1.000 zal stijgen. Een deel van de leerlingen is naar verwachting afkomstig uit de stad zelf. Een neveneffect van Meerstad is dus een verdunning in de bestaande wijken, en mogelijk meer leegstand.

Violenstraat

Voor de Borgmanschool wordt vervangende nieuwbouw op de locatie Violenstraat 2 en 4 gerealiseerd. De nieuwe school gaat bestaan uit twaalf lokalen en een speellokaal. In het gebouw worden de voorzieningen voor naschoolse opvang geïntegreerd. Ook komt hier een gymnastieklokaal dat ook door leerlingen van de St. Michaëlschool gebruikt wordt. In de avonden kan de zaal verhuurd worden aan sportverenigingen en wijkbewoners. De bouw begint in het vierde kwartaal van 2009.

Reitdiep

Bij de planontwikkeling voor Gravenburg was het de opzet dat de nieuwe school in deze wijk ook de leerlingen uit de wijk Reitdiep zou bedienen. Deze gedachte is door verschillende ontwikkelingen ingehaald (andere woningaantallen, schoolkeuze). De capaciteit in Gravenburg (op den duur 40 groepen) is voldoende voor nog twee jaar. Het te verwachten aantal leerlingen in Reitdiep is op lange duur voldoende voor een nieuwe school met vijftien groepen.

Het openbaar schoolbestuur heeft het voornemen in Reitdiep een nieuwe school te stichten. Het christelijk schoolbestuur VCOG wil in Reitdiep een dislocatie van de Hoeksteen bouwen. Omdat haast geboden is en er verschillende partners zijn, wordt aan de schoolbesturen geen investeringsvergoeding toegekend, maar realiseert de lokale overheid de gehele nieuwbouw. Na oplevering wordt het gebouw overgedragen aan de

schoolbesturen. Het gebouw moet behalve aan de twee scholen ruimte bieden aan peuterspeelzaal / kinderopvang.

2.2 Basisonderwijs

Leerlingenaantallen

In het basisonderwijs hebben veel scholen te maken met wisselende leerlingenaantallen. Dit wordt veroorzaakt door een stijging of daling van het aantal kinderen in de voedingsgebieden of door een veranderende belangstelling voor schooltypes en denominaties. Zowel schoolbesturen als gemeenten moeten hier alert op zijn. Overigens neemt het totale aantal leerlingen in Groningen de laatste jaren toe. Voor deze toename moet ‘een dak boven het hoofd’ worden gerealiseerd.

Naar verwachting neemt het aantal leerlingen aan basisscholen de komende periode toe met circa 118. Uiteraard steunt deze prognose sterk op de ontwikkeling van het aantal 4-tot en met 12-jarigen. Daarnaast spelen andere ontwikkelingen een rol, zoals de verhouding tussen basisonderwijs en speciaal onderwijs. Naar verwachting daalt het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs, ten gunste van het basisonderwijs.

Onderwijsvernieuwingen

Een deel van de onderwijsgebouwen in de stad is gebouwd in ‘andere tijden’. Klassikaal frontaal onderwijs was gemeengoed, ICT speelde nog geen rol, personeel was uitsluitend op fulltime basis werkzaam en ambulante begeleiding kwam slechts sporadisch voor.

Het onderwijs is sindsdien ingrijpend veranderd. Om de onderwijskansen van kinderen te vergroten, wordt meer en meer een maatgerichte benadering toegepast. Onder meer via remedial teaching en individuele begeleiding. Dit vereist de beschikbaarheid van kleinere ruimten binnen de school. De komst van computers stelt eveneens eisen aan de inrichting van de schoolgebouwen. Een computerwerkplek neemt nu eenmaal meer ruimte in dan een klassikale werkplek. Ook stelt het werken met deeltijders en ambulante begeleiders eisen aan de ruimte, in de vorm van docentenwerkplekken en kleine werkruimten binnen de scholen.

De gemeenteraad van Groningen heeft het belang van de onderwijskundige vernieuwingen onderkend. In 2004 stemde de raad in met een beleidsregel om bestaande gebouwen te faciliteren voor onderwijskundige vernieuwingen. Deze beleidsmaatregel en de fasering zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de schoolbesturen. Voor nieuw te bouwen scholen zijn de bvo-normen (bruto vloeroppervlak) verruimd om de onderwijsvernieuwing mogelijk te maken.

In de periode 2005-2008 hebben alle bestaande scholen voor primair onderwijs (inclusief de scholen voor speciaal basisonderwijs) middelen ontvangen om het gebouw aan te passen aan de nieuwe onderwijskundige eisen.

Vensterscholen

Met tien ‘vensterscholen’ binnen de stad is de gemeente Groningen landelijk voorloper op het gebied van de brede school. Veel gemeenten hebben inmiddels het voorbeeld van

de vensterscholen gevolgd en hebben vergelijkbare voorzieningen gerealiseerd onder uiteenlopende noemers: openwijk scholen, kinderclusters, voorzieningenharten en brede scholen.

De oorspronkelijke doelstellingen van de vensterscholen staan nog fier overeind:

- het streven naar een doorgaande ontwikkeling van het kind;
- het bundelen van de inspanningen van thuis en de school (ouderbetrokkenheid);
- het aaneensluiten van school, kinderopvang en naschoolse activiteiten voor een gehele werkdag.

In de loop van de jaren zijn er enkele aanvullende doelstellingen ontstaan:

- het opzetten van een samenhangend zorgsysteem;
- het bevorderen van inhoudelijke en praktische samenwerking van de deelnemende instellingen;
- het bevorderen van de sociale cohesie door maatschappelijke participatie.

Eventuele extra kosten die noodzakelijk zijn voor het ontwikkelen of beheren van vensterscholen, worden niet uit de onderwijshuisvestingsbudgetten gefinancierd.

Voor- en naschoolse opvang

Scholen zijn op basis van de motie Van Aartsen-Bos verplicht om voor- en naschoolse opvang aan te bieden op schooldagen tussen 7.30 uur en 18.30 uur. De gemeentelijke rol in de bekostiging van de huisvesting hiervan, is beperkt. Alleen als er leegstand in een schoolgebouw is, zijn er mogelijkheden om ruimte in medegebruik te geven of te verhuren. Bij (vervangende) nieuwbouw kan de gemeente in overleg met de betrokken partijen onderzoeken of er behoefte is aan en mogelijkheden zijn voor een multifunctioneel gebouw of vensterschool.

De schoolbesturen in de stad hebben voortvarend gereageerd. Zij hebben al opvang gerealiseerd of zijn hiermee bezig.

Gehandicapte leerlingen

Het reguliere onderwijs staat onder druk om de schoolgebouwen aan te passen aan de behoeften van gehandicapte leerlingen. Het Rijk heeft de noodzaak tot extra uitgaven tot dusver niet vertaald in een hogere bijdrage in het Gemeentefonds. Vandaar dat wij terughoudend zijn met het aanpassen van gebouwen in het regulier onderwijs. Wij conformeren ons aan de regelgeving in de bestaande Verordening. Dit leidt tot het gefaseerd realiseren van voorzieningen, op basis van de bestaande behoefte en ontwikkelingen.

2.3 Speciaal onderwijs

Groeiende leerlingaantallen

De stad Groningen vervult, samen met de gemeente Haren, voor het speciaal onderwijs een centrumfunctie voor de drie Noordelijke provincies. Dit maakt het moeilijk om sluitende prognoses te maken van de leerlingaantallen.

Een opvallende landelijke ontwikkeling is dat de druk op het bestaand speciaal onderwijs – en daarmee op de huisvestingscapaciteit – toeneemt. Geheel tegen het Rijksbeleid in om leerlingen eerder en langer op de reguliere basisscholen te houden, groeit het speciaal onderwijs overal in Nederland. Scholen in Groningen die een sterke groei doormaken, zijn bijvoorbeeld de Dr. J. de Graafschool (vo-school voor slechthorenden) en de Professor W.J. Bladergroenschool.

De financiële kaders om de huisvestingsknelpunten van het speciaal onderwijs op te lossen, maken deel uit van dit huisvestingsplan. Overigens moet de gemeente bij een aanhoudende groei van het leerlingenaantal in het speciaal onderwijs alert blijven. Het is moeilijk om goede prognoses te maken van de groei (vanwege de regionale functie) en bovendien zijn voor dit type onderwijs in het algemeen forse investeringen gemoeid.

Vso-zmlk

Behalve een toename van het leerlingenaantal, leiden gewijzigde opvattingen over de groepsgrootte tot uitbreidingswensen. In het vso-zmlk wordt de groepsgrootte teruggebracht van twaalf naar zeven leerlingen. Het Rijk heeft voorsnog alleen middelen beschikbaar gesteld voor meer personeel, maar niet voor uitbreiding van de gebouwen. VNG heeft dit knelpunt erkend en in de nieuwe modelverordening het aantal vierkante meters per leerling verhoogd. In de nieuwe verordening van de gemeente Groningen wordt ook voor het vso-zmlk de bruto vloeroppervlakte de norm.

Van het Rijk hebben we middelen ontvangen (0,82 mln euro) om in schoolgebouwen voor het vso-zmlk aanpassingen te doen voor het praktijkgericht onderwijs. We besteden deze middelen via de deelverordening materiële gelijkstelling. Met de betreffende scholen hebben we afgesproken de ontvangen middelen in te zetten voor geplande nieuwbouw. Het zou kapitaalvernietiging zijn om bestaande gebouwen die afgestoten worden, nu nog te verbouwen.

Huisvesting RENN4

Binnen het so heeft de huisvesting van RENN4-scholen onze bijzondere aandacht. Enkele van deze scholen kampen met capaciteitsproblemen. Twee scholen moeten uit hun huidige huisvesting omdat de huur is opgezegd. Het bestuur van RENN4 wil haar vso concentreren in de stad. Dit betekent dat er een school met 24 tot 30 lokalen moet worden gebouwd. We zijn in gesprek met de dienst ro/ez over een passende locatie.

Aanpassing aan onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen

In het praktijk van het speciaal onderwijs volgen onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen elkaar in snel tempo op. Voorbeelden hiervan zijn het project Weer Samen Naar School en de vorming van rec's. Deze ontwikkelingen moeten worden vertaald in de huisvesting van deze onderwijsvormen. Te grote discrepanties willen we opheffen door nieuwbouw of aanpassingen in de bestaande huisvesting. Voorbeelden zijn de verplaatsing en de nieuwbouw van De Kimkiel en verplaatsing en nieuwbouw van een deel van de Van Liefandschool.

Leerlinggebonden financiering

De leerlinggebonden financiering of 'rugzak' geeft ouders van een kind met een handicap het recht om die school voor het kind te kiezen die zij het meest geschikt

vinden. Dat kan een gewone school zijn of een school voor speciaal onderwijs. De rugzak is bedoeld voor kinderen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Vooralsnog gaat het Rijk niet uit van een aanpassing van de onderwijshuisvesting voor deze leerlingen.

2.4 Voortgezet onderwijs

Fluctuerende leerlingenaantallen

Ook het voortgezet onderwijs heeft te maken met fluctuerende leerlingenaantallen. Dit leidt met enige regelmaat tot een aanpassing van de huisvestingscapaciteit.

Onderwijsvernieuwingen

Het voortgezet onderwijs heeft de afgelopen jaren een forse vernieuwing doorgemaakt met het realiseren van studiehuisen op de scholen. Bij nieuwbouw voor het vmbo wordt uitgegaan van de nieuwe huisvestingsnormen. Deze nieuwe normen houden rekening met onderwijskundige vernieuwingen.

Herstructurering vmbo

De besturen van scholen voor voortgezet onderwijs, de beide ROC's en het AOC in de stad Groningen hebben in 2003 een convenant gesloten met als titel 'Kennis om te delen'. Doel van het convenant is het daadwerkelijk verbeteren van de positie van het vmbo in de stad. De gemeente geeft prioriteit aan het vmbo, omdat zich hier maatschappelijk gezien de meeste risicoleerlingen bevinden. Deze prioriteit is in lijn met het Grote Stedenbeleid. De knelpunten zijn te complex om op schoolniveau te kunnen oplossen. Samenwerking is noodzakelijk omdat fors geïnvesteerd moet worden in gebouwen en het ontwikkelen van sluitende zorgsystemen en andere pedagogische concepten. In het licht van de financiële situatie van scholen en de gemeente, kan de gewenste kwaliteit alleen worden gehaald als alle beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet.

De partijen die bij het convenant betrokken zijn, hebben een vernieuwingsprogramma voor het vmbo ontwikkeld. Daarin staat de leerloopbaan van de leerling centraal. Hij moet zich goed kunnen oriënteren en zich goed kunnen voorbereiden op zijn toekomstige beroep. Het stringente denken in leerwegen wordt gerelativeerd en de scheidslijn tussen vmbo en mbo moet versoepeld worden. Het onderwijs wordt uitdagender en meer gericht op de beroepspraktijk, met elementen van natuurlijk leren en competentiegericht.

Voor de huisvesting van het vernieuwende vmbo zijn ambitieuze plannen ontwikkeld. In juli 2006 is de gemeenteraad akkoord gegaan met de financiële kaders hiervan. De gemeenteraad heeft deze in november 2007 geactualiseerd. Een nadere bijstelling hiervan, in verband met kostenontwikkelingen en onze hoge duurzaamheidsdoelstellingen, zal leiden tot een geraamde investering van circa € 34 miljoen. Dit bedrag bestaat deels uit extra middelen van de gemeente en deels uit het herinvesteren van middelen uit vrijkomende panden. De panden die vrijkomen, zijn: Antillenstraat 2, Heinsiusstraat 1, Bessemoerstraat 6 en Travertijnstraat 12. Ook de schoolbesturen steken middelen in deze ontwikkelingen.

Het is de bedoeling dat in het noordoosten van de stad onder één dak en waar mogelijk met gezamenlijk gebruik van (vak)lokalen de CSG en de Werkmaatschappij Openbaar Onderwijs (WMOO) elk een nieuwe vmbo-locatie gaan realiseren. Hiervoor hebben wij de locatie Langszij/Kluiverboom aangewezen. Het stedenbouwkundig plan dat deze ontwikkeling mogelijk moet maken, met onder andere een compact sportpark, is in januari 2008 door de gemeenteraad vastgesteld. In de zomer van 2008 zijn twee kunstgrasvelden aangelegd. Er is een ontwerp gemaakt voor een sportgebouw, bestaande uit drie gymzalen en club- en kleedaccommodatie voor FC Lewenborg. Ook het ontwerp voor een schoolgebouw, waarin naast de twee vmbo's ook een praktijkschool voor het openbaar onderwijs is ondergebracht, is vrijwel afgerond. Afhankelijk van de voortgang van de diverse procedures (zoals bouw- en kapvergunningen) en de aanbestedingstrajecten, kan de bouw van beide gebouwen respectievelijk begin 2009 en medio 2009 starten.

De nieuwbouw schept kansen voor samenwerkingsmogelijkheden, zoals het gezamenlijk gebruik van dure vaklokalen. Het totaalplan, dat in ongeveer drie jaar moet worden gerealiseerd, biedt mogelijkheden om de overmaat aan vierkante meters binnen het voortgezet onderwijs in Groningen te reduceren.

Voor de westzijde van de stad zou oorspronkelijk een plan worden ontwikkeld voor een vmbo-school nabij het Augustinus College. Op verzoek van de CSG, die de bouw in het westen van de stad gaat realiseren, is onderzoek gedaan naar alternatieve locaties. Kort na de zomer hebben wij – tot grote tevredenheid van de CSG – als locatie gekozen voor het huidige Sportpark Vinkhuizen II. Dit sportpark wordt opgeheven, in het kader van 'Sport op orde'. Om de bouw van de school mogelijk te maken, is een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk. De procedure hiervoor is inmiddels gestart.

Voor Zuid hebben de schoolbesturen de plannen om bestaande locaties aan te passen en beter toe te rusten, uitgewerkt en uitgevoerd.

Zie verder paragraaf 3.3.

Praktijkonderwijs

In 2005 zijn nieuwe normen ingevoerd voor het praktijkonderwijs. Hiermee kwam het strikte onderscheid te vervallen tussen de zelfstandige scholen voor praktijkonderwijs en de praktijkscholen als afdeling van het regulier voortgezet onderwijs. De nieuwe bvo-normen liggen fors hoger dan de oude normen, waardoor alle scholen voor praktijkonderwijs een grotere ruimtebehoefte hebben. Voor de gemeente Groningen heeft het praktijkonderwijs een hoge prioriteit. Om die redenen hebben we De Bolster in 2005 middelen verschaft om de school uit te breiden en aan te passen aan de nieuwe normen. Voor de Star Numanschool, die volgens de huidige nieuwe normen te klein is, zoeken we aansluiting bij het vmbo in stadsdeel Noord-Oost. In het Programma 2009 stellen we middelen beschikbaar voor de vervangende nieuwbouw.

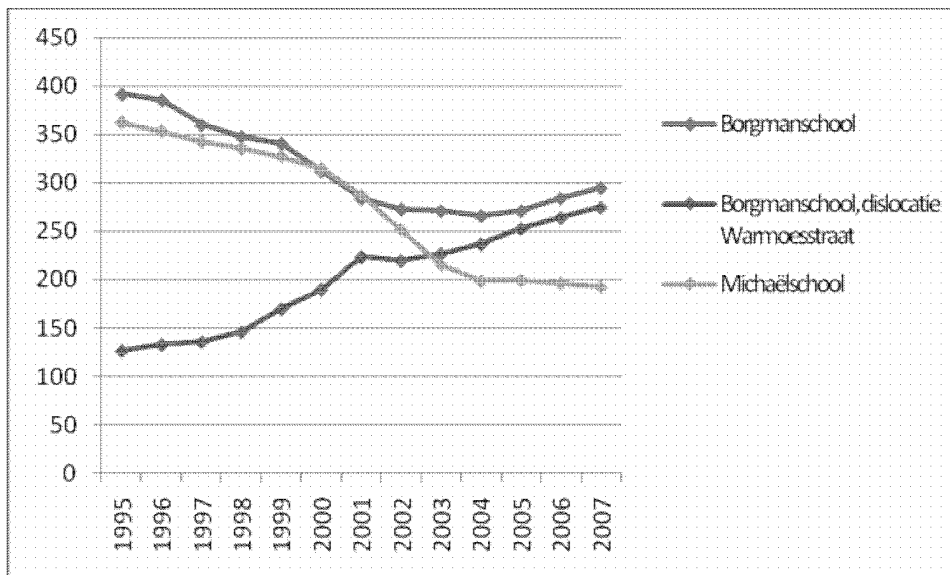
3 Huisvestingssituatie per school

3.1 Basisonderwijs

In deze paragraaf bespreken we de huisvestingssituatie van de scholen in het basisonderwijs per stadsdeel. Daarnaast geven we in grafieken een overzicht van het leerlingenverloop van de basisscholen over de laatste twaalf jaar. Om deze grafieken overzichtelijk te houden, hebben we soms een stadsdeel gesplitst in deelgebieden.

3.1.1 Binnenstad en Oude wijken

Binnenstad

Grafiek 3.1: Leerlingenaantallen basisscholen Centrum, 1995-2007

De Borgmanschool

De Borgmanschool bestaat uit één hoofdvestiging (Jacobijnerstraat), één nevenvestiging (Warmoesstraat) en twee dislocaties. De nevenvestiging ligt buiten dit stadsdeel (in de wijk Oosterpoort, zie paragraaf 3.1.4). De Borgmanschool krijgt voor zijn hoofdvestiging en dislocaties vervangende nieuwbouw aan de Violenstraat 2 en 4. In deze nieuwbouw komen ook voorzieningen voor buitenschoolse opvang en een gymnastieklokaal. Deze gymnastiekzaal is de laatste zaal die gebouwd gaat worden als vervanging van de gesloopte gymnastiekaccommodatie op het Cibogaterrein. De gymnastiekzaal aan de Violenstraat zal ook worden gebruikt door de St. Michaëlschool en door de buurt. In de tweede helft van 2009 gaat de bouw van start.

St. Michaëlschool

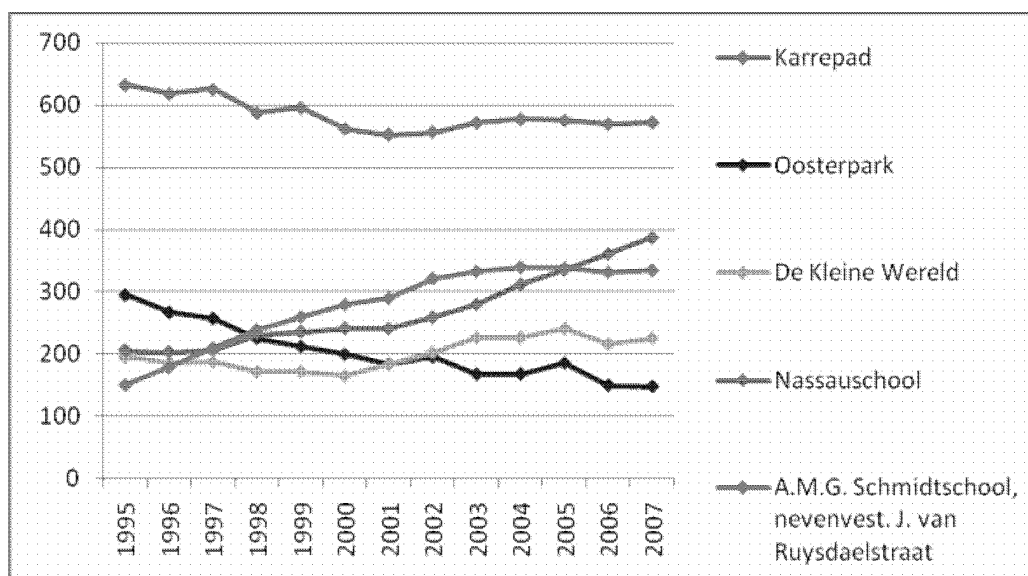
De St. Michaëlschool (Butjesstraat) stabiliseert zich en verwacht een lichte

groei in verband met de uitbreiding van Ciboga. Vanwege de omsloten binnenstadslocatie is gekozen voor het plaatsen van nieuwe lokalen bovenop de westvleugel. De normatieve uitbreiding wordt bekostigd door de gemeente op basis van normkosten. De (tijdelijke) overcapaciteit die hiermee ontstaat, wordt door het schoolbestuur bekostigd en wordt bestemd voor kinderopvang. Bij verdere groei zal de gemeente op basis van de regelgeving deze overcapaciteit conform de bekostigingsregel alsnog financieren. Tegelijk met de uitbreiding is achterstallig onderhoud ter hand genomen. De school heeft hiervoor middelen ontvangen. Met deze aanpassingen is de school goed toegerust voor de toekomst.

Borgmanschool, dislocatie Warmoesstraat

De Borgmanschool aan de Warmoesstraat (een nevenvestiging van de school uit de binnenstad) maakt ook gebruik van het gebouw Oliemuldersstraat. Er zijn middelen beschikbaar gesteld voor aanpassingen, die gerealiseerd zijn tot en met het veertiende lokaal. Het schoolbestuur heeft besloten niet meer dan veertien groepen op deze beperkte binnenstadslocatie te huisvesten. Er is een totaalplan ontwikkeld waarmee beide gebouwen met elkaar worden verbonden en de schoolomgeving wordt verbeterd. In de nieuwe situatie kunnen veertien groepen van de school gehuisvest worden samen met de kinderopvang. Als de school verder groeit, is de Bekenkampschool aan de Blekerslaan een optie voor de toekomst.

Oude wijken

Grafiek 3.2: Leerlingenaantallen basisscholen Oude wijken, 1995-2007

Het Karrepad

Het Karrepad heeft de hoofdvestiging aan de Molukkenstraat en een dislocatie aan de Van Oldebarneveldtlaan. Ze maken deel uit van vensterschool Koorenspoor. De vervangende nieuwbouw is in 2006 opgeleverd. Verder worden er twee lokalen gerealiseerd in het gebouw van de wijkpost. Dit gebouw wordt onderdeel van de vensterschool waarin de school en de kinderopvang samen gehuisvest worden. De locatie van Oldebarneveldlaan staat in een Krachtwijk, waarvoor plannen worden ontwikkeld.

De Siebe-Jan Boumaschool (Oosterparkschool)

De Siebe-Jan Boumaschool (Oliemuldersweg) heeft momenteel te maken met overcapaciteit. In de toekomst wordt echter weer een groei van het leerlingenaantal verwacht vanwege geplande nieuwbouw. De locaties dienen derhalve beschikbaar te blijven voor onderwijs. De monumentenstatus van de school maakt het moeilijk om noodzakelijke aanpassingen door te voeren. Het schoolgebouw in de stijl van architect Bouma is steeds minder geschikt voor hedendaags onderwijs. In de toekomst wordt het gebruik van dit gebouw voor onderwijs heroverwogen.

De Kleine Wereld

De Kleine Wereld bestaat uit de hoofdvestiging (aan de S.S. Rosensteinlaan) en een dislocatie (aan de Celebesstraat in de Korrewegwijk). De dislocatie maakt deel uit van de Vensterwijk Koorenspoor. De Kleine Wereld heeft één lokaal overcapaciteit aan de Celebesstraat. Ook hier verwachten wij een toename van het aantal leerlingen, wanneer de ontwikkeling van het Ciboga-terrein zich doorzet. Aan de hoofdvestiging wordt een lichte groei verwacht als gevolg van het nieuwbouwplan De Velden. Eventuele uitbreiding is alleen mogelijk aan de dislocatie (Celebesstraat).

Nassauschool

De Nassauschool heeft de hoofdvestiging aan de Nassaulaan en een dislocatie aan de Graaf Adolfstraat. De school maakt momenteel een sterke groei door. Na de toekenning van drie lokalen in het Programma 2005, zijn in het Programma 2008 nog twee lokalen toegekend. De verwachting is dat de groei van het leerlingenaantal zich doorzet, zodat in de loop van 2009 én in 2010 of 2011 opnieuw lokalen toegekend kunnen worden. De dienst RO/EZ rondt momenteel een haalbaarheidsstudie af naar hoe de capaciteitsuitbreiding het beste kan worden gerealiseerd. Inmiddels zijn drie noodlokalen geplaatst. Bij de bouw van de drie permanente lokalen wordt rekening gehouden met de toekomstige capaciteitsuitbreiding. In de nieuwbouw komt ook ruimte voor de naschoolse opvang. Verdere capaciteitsuitbreiding is problematisch gezien de beschikbare ruimte.

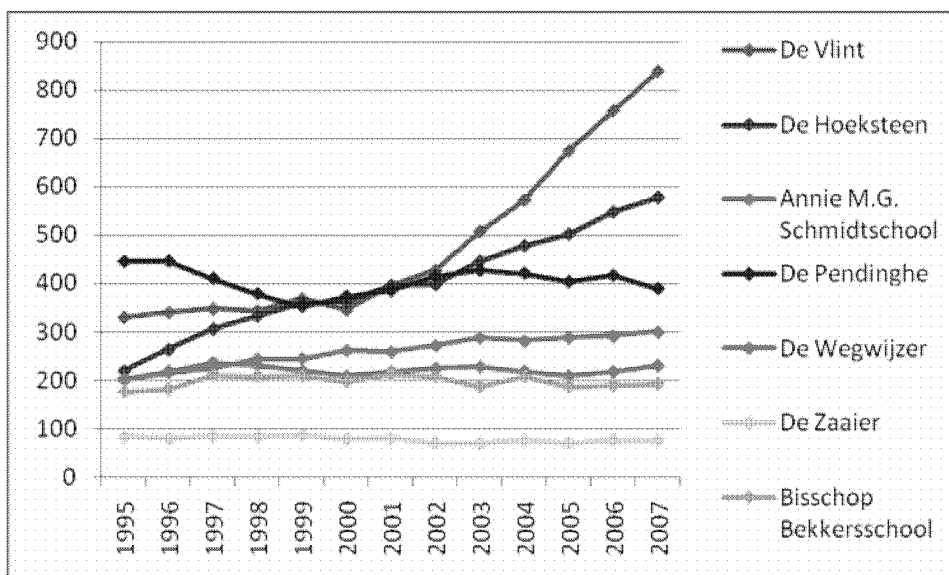
Annie M.G. Schmidtschool, nevenvestiging Jacob van Ruysdaelstraat

Na een periode van groei, stabiliseert het aantal leerlingen op de Annie M.G. Schmidtschool (Jacob van Ruysdaelstraat) zich. In 2006 is de uitbreiding met twee lokalen en een speellokaal afgerond. Volgens de prognoses groeit de school de komende tijd matig. We verwachten daarom voor deze school geen sterke capaciteitsuitbreiding.

3.1.2 Noord-West

Vinkhuizen

Grafiek 3.3: Leerlingenaantallen basisscholen Vinkhuizen, 1995-2007

De Vlint / De Hoeksteen

De Vlint en De Hoeksteen hebben hun hoofdvestigingen in de wijk Vinkhuizen in de vensterschool aan de Siersteenlaan. Na het afstoten van de vestiging van De Hoeksteen aan de Opaalstraat en het bijbouwen van zes lokalen aan de Siersteenlaan, is de capaciteit van de vensterschool vergroot tot 26 lokalen. Beide scholen hebben in de dependance Gravenburg te maken met een sterke groei van het leerlingenaantal, vanwege de – deels nog in aanbouw zijnde – nieuwbouwwijken Gravenburg, De Held I en III en Reitdiep. Indien nodig wordt op termijn de bestaande capaciteit in Vinkhuizen verminderd door de dislocatie aan de Vuursteenstraat af te stoten. De groei wordt opgevangen in de nieuwe dependance van de vensterschool aan de Maresiusstraat in Gravenburg. Deze dependance, centraal in de nieuwbouwwijken, biedt onderdak aan de peuterspeelzaal en kinderopvang. Nu de permanente nieuwbouw gereed is, wordt een deel van de noodlokalen aan de Maresiusstraat afgestoten. Een ander deel blijft beschikbaar voor tijdelijke opvang, de peuterspeelzaal en kinderopvang.

Annie M.G. Schmidtschool

De Annie M.G. Schmidtschool (Radiumstraat) profiteert van de toestroom van leerlingen uit de nieuwbouwwijken. De verwachting is dat het leerlingenaantal met twee groepen zal groeien. Drie tijdelijke lokalen worden geplaatst om te zorgen voor voldoende capaciteit voor de school en de kinderopvang.

De Pendinghe

Sinds De Pendinghe is gehuisvest in de vensterschool Selwerd / Paddepoel / Tuinwijk (Eikenlaan), is de trend van sterk dalende leerlingenaantallen

omgebogen in een sterke groei. Hierop is geanticipeerd door extra capaciteit te realiseren, waardoor de totale capaciteit nu 22 lokalen is. De school benut momenteel alle beschikbare ruimte in het gebouw en blijft de komende jaren stabiel in de leerlingprognose.

De Wegwijzer

De Wegwijzer (Prunusstraat) heeft in het Programma 2004 een beschikking gekregen voor een uitbreiding met twee lokalen. Daardoor is de totale capaciteit op dertien lokalen gekomen. De school is hiermee passend gehuisvest voor de komende tijd. Indien er behoefte ontstaat aan tijdelijke uitbreiding, dan kan dit worden opgevangen door gebruik te maken van overcapaciteit elders in de wijk.

De Zaaier

Basisschool De Zaaier (Dierenriemstraat) heeft een regionale functie. Het leerlingenaantal van de school is stabiel te noemen. De school beschikt over voldoende capaciteit om haar leerlingen in de toekomst te kunnen huisvesten. Momenteel is de gemeente in overleg met een projectontwikkelaar over de Bessemoerstrook. Aan het eind van 2008 zal er meer bekend zijn over de plannen. De Zaaier wordt hierbij als gesprekspartner nauw betrokken.

Bisschop Bekkersschool

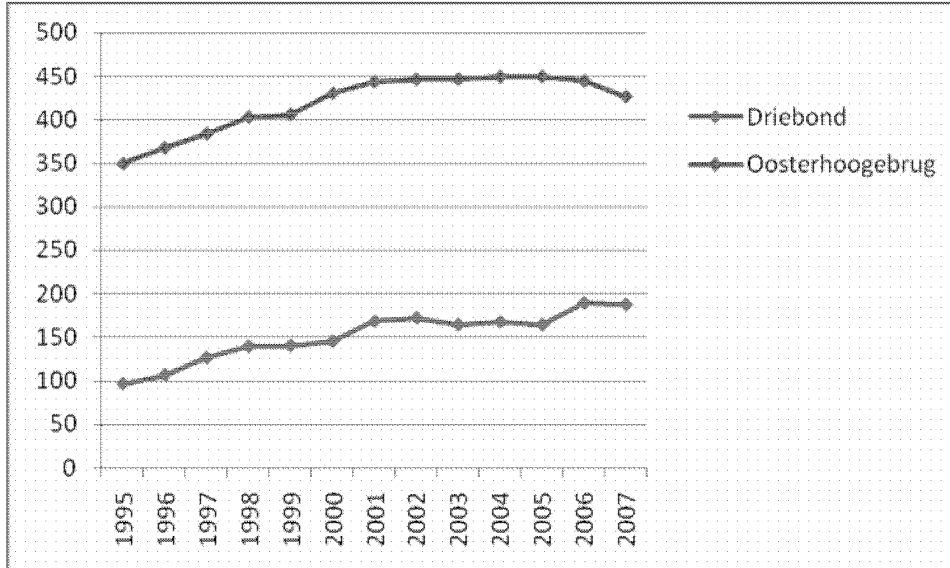
De Bisschop Bekkersschool (Siriusstraat) verhuurt momenteel één lokaal aan een peuterspeelzaal. De school heeft recentelijk capaciteitsuitbreiding gekregen en is daarmee toegerust voor de toekomst. De verwachte lichte groei in de komende jaren is op te vangen binnen de bestaande capaciteit van de school.

Nieuwe school in Reitdiep

Tot augustus 2010 is er voor de kinderen van de wijk Reitdiep nog voldoende capaciteit in de onderwijsgebouwen in de wijk Gravenburg. Daarna is nieuwbouw in Reitdiep noodzakelijk. Op basis van de verwachte leerlingenaantallen, wordt in Reitdiep een school gebouwd met 15 of 16 lokalen. Het streven is om deze nieuwe school in het schooljaar 2010/2011 in gebruik te nemen.

3.1.3 Noord-Oost

Ruischerbrug

Grafiek 3.4: Leerlingenaantallen basisscholen Ruischerbrug, 1995-2007

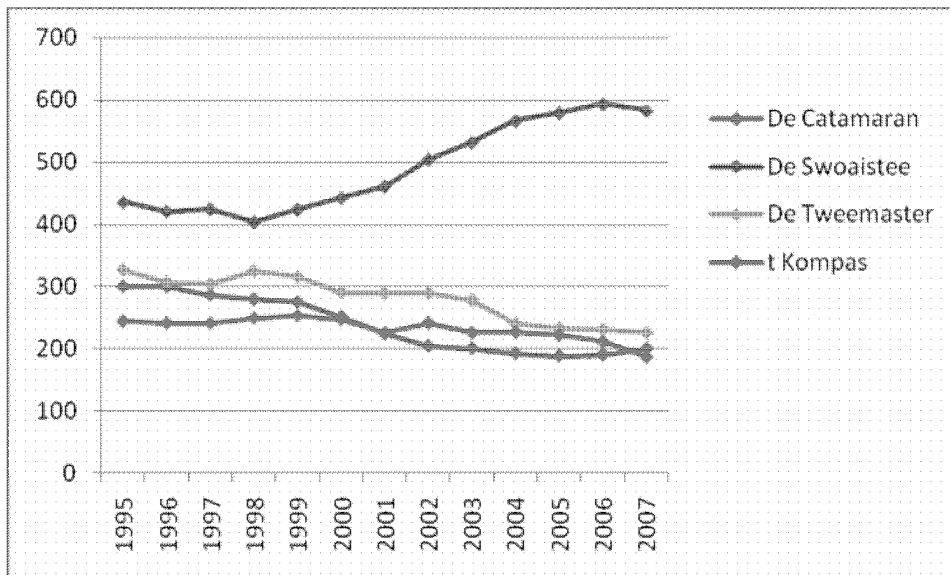
Driebond

Driebond (Engelberterweg) is een fusieschool die momenteel over twee vestigingen beschikt in Engelbert en Ruischerbrug. De prognoses laten voor de komende jaren een leerlingengroei zien. De kleinere dorpen Engelbert, Middelbert en Ruischerbrug zijn betrokken bij de ontwikkelingen van voorzieningen in Meerstad. De planontwikkeling heeft gevolgen voor de leerlingenpopulatie in het gebied. Met de schoolbesturen zal nader overlegd worden over de invulling van Meerstad en in het verlengde daarvan over de toekomstige ontwikkeling van de school. Nieuwbouw voor Driebond is gepland in Meerstad deelplan 3.

Oosterhoogebrugschool

Gelet op de prognoses zal de Oosterhoogebrugschool de komende jaren licht groeien. De verwachting is dat de huidige capaciteit voldoende is.

Lewenborg

Grafiek 3.5: Leerlingenaantallen basisscholen Lewenborg, 1995-2007

De Catamaran

De Catamaran (Vaargeul) is nu en in de toekomst goed gehuisvest.

De Swoaistee

Basisschool De Swoaistee heeft vervangende nieuwbouw gekregen voor de fusie met de Radar in 2006. Het nieuwe schoolgebouw is modern en toegerust voor de toekomst. De herinrichting van het gebied van de school, aan de kop van de nieuw aangelegde Lewenborgsingel, heeft ook meerwaarde voor de wijk. De prognose laat een stabiele lijn zien. De huisvesting biedt voor de komende jaren voldoende capaciteit.

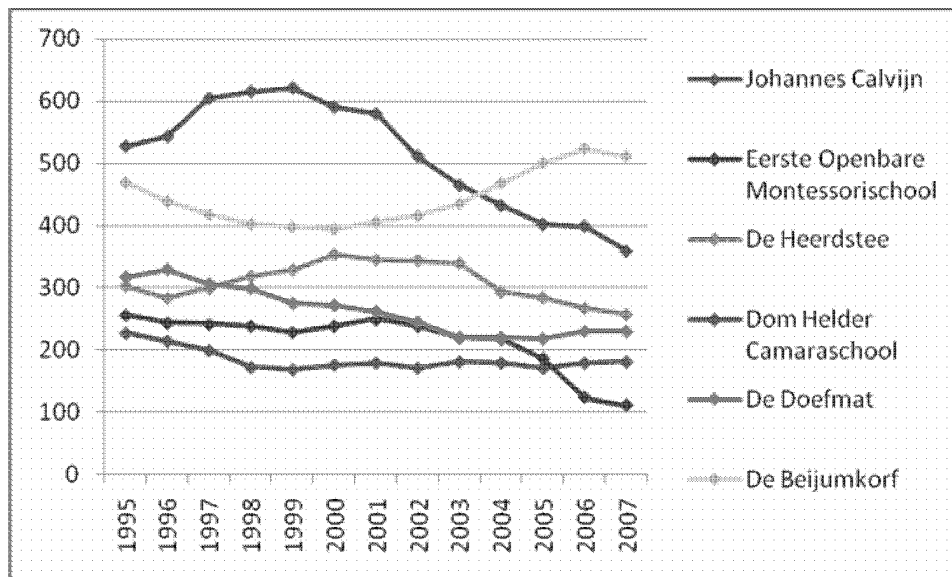
De Tweemaster

De Tweemaster (Valreep) is ruim gehuisvest. Er worden geen huisvestingsproblemen verwacht in de toekomst.

't Kompas

't Kompas (Kiel) is gehuisvest in hetzelfde gebied als De Swoaistee/Radar. De school is passend gehuisvest en wij verwachten geen capaciteitsproblemen voor de toekomst.

Beijum

Grafiek 3.6: Leerlingenaantallen basisscholen Beijum, 1995-2007

Johannes Calvijn

Johannes Calvijn (Froukemaheerd) is een school voor gereformeerd onderwijs, met een bovenwijkse functie. Verwacht wordt dat het aantal leerlingen stabiel blijft. De school is passend gehuisvest voor de toekomst.

De Eerste Openbare Montessorischool

Voor de Montessorischool (Wibenaheerd) zijn in het Programma 2005 middelen beschikbaar gesteld voor vervangende nieuwbouw. De nieuwbouw komt op de huidige locatie aan de Wibenaheerd, maar wel op een betere zichtlocatie: aan de wijkring boven op de dijk. Veranderingen in de omliggende bebouwing en wegen moet leiden tot een betere uitstraling van de schoolomgeving en meer veiligheid voor de omwonenden. De bouw start in 2008 of 2009; de verwachte oplevering is zomer 2011.

De Heerdstee

De Heerdstee (Bentismaheerd) heeft te kampen met een dalend aantal leerlingen. Voorheen huurde de school extra ruimte omdat het schoolgebouw te klein was, maar dit is nu niet meer nodig. De huidige capaciteit van de school is voldoende.

Dom Helder Camaraschool

De Dom Helder Camaraschool (Onnemaheerd) was in eerste instantie gehuisvest in een (nieuw) gebouw met tien lokalen. Naast de school stond een noodlokalencomplex. Besloten is deze noodlokalen te vervangen door de aanbouw van een nieuwe vleugel. Hiermee is een unilocatie ontstaan met een capaciteit van in totaal 21 lokalen. De school is daarmee goed toegerust voor de toekomst. De extra capaciteit kan indien nodig worden ingezet voor andere scholen en voor kinderopvang.

De Doefmat

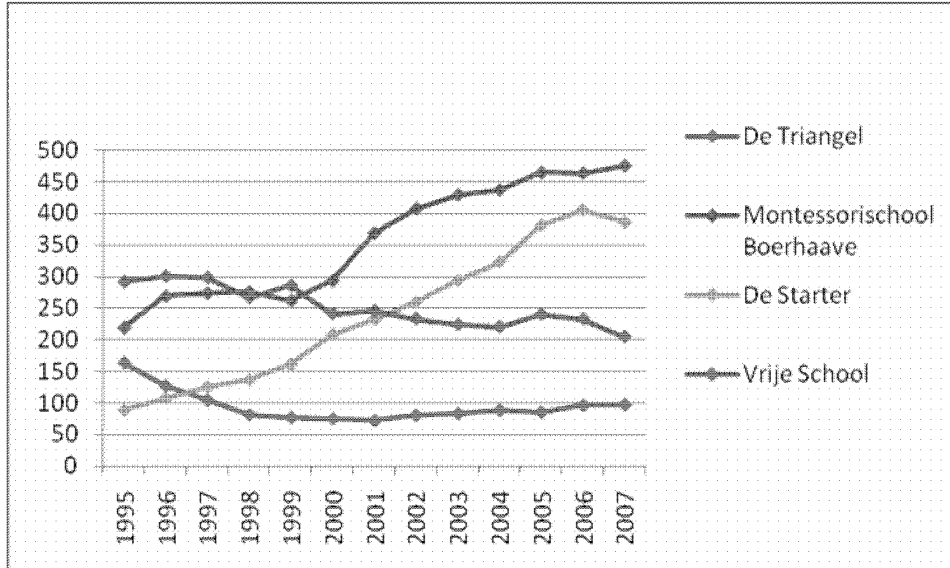
Het leerlingenaantal van de Doefmat (Isebrandtsheerd) laat een licht dalend verloop zien. De school is nu en in de toekomst passend gehuisvest.

De Beijumkorf

Voor De Beijumkorf (Jaltadaheerd) wordt de komende jaren nog een lichte doorgroei van het leerlingenaantal verwacht.

3.1.4 Zuid

Rivierenbuurt/Corpus den Hoorn

Grafiek 3.7: Leerlingenaantallen basisscholen Rivierenbuurt/Corpus den Hoorn, 1995-2007

De Triangel

De Triangel (Rode Kruislaan) heeft een bovenwijkse functie. Het leerlingenaantal is stabiel te noemen.

Montessorischool Boerhaave

De Boerhaaveschool maakt deel uit van het project Semmelweis, dat onderdeel is van de Intense Stad. In samenwerking met woningcorporatie Nijestee is een plan ontwikkeld voor nieuwbouw voor de school, in combinatie met appartementen, een gymnastieklokaal, een kinderdagverblijf en ouderenactiviteiten. Het Semmelweis-project omvat drie woonblokken met op de onderste verdieping plaats voor de voorzieningen. De huidige locatie van de Boerhaaveschool moet hiervoor worden gesloopt. De vervangende nieuwbouw en de autonome uitbreiding van de school worden in het Semmelweis-project ondergebracht tussen 2010 en 2012. Tot de nieuwbouw klaar is, wordt het voormalige gebouw van de ALO aan de Van Swietenlaan het onderkomen van de school met de kinderopvang en de vervangende gymzaal.

De Starter

In september 2004 is de nieuwbouw en uitbreiding van De Starter geopend, samen met de nieuwbouw van het buurtcentrum op de locatie Parkweg. De school maakt een sterke groei door. Aangezien de school is ingesloten, is uitbreiden op de huidige locatie geen optie. Het schoolbestuur heeft gekozen voor het realiseren van een dependance in de nabije omgeving van de school. Deze dependance kan gerealiseerd worden in het voorste gebouwdeel van de locatie Verzetsstrijderslaan 2 van het Noorderpoortcollege. Voor 1 januari

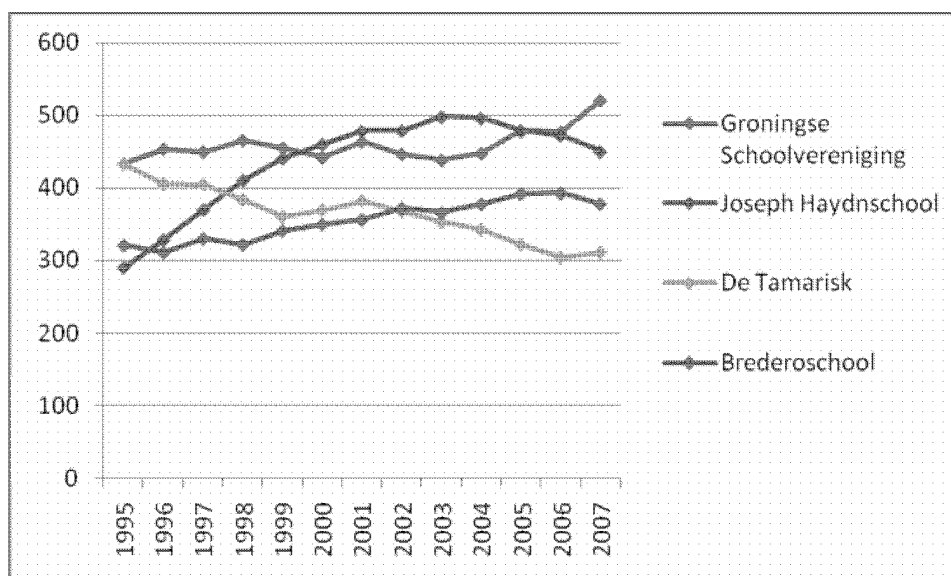
2009 is het overleg over de nadere voorwaarden afgerond. Het te verwerven gebouwdeel moet vervolgens verbouwd en uitgebreid worden om het geschikt te maken voor De Starter. Het gebouw is een gemeentelijk monument en afhankelijk van de wijze van uitbreiding moet het bestemmingsplan gewijzigd worden. De ontstane capaciteitsproblemen lost de school momenteel op door middel van noodlokalen aan de Concourslaan.

Vrije School

De Vrije School is ruim gehuisvest. Een deel van het gebouw wordt echter verhuurd aan De Wingerd (twee lokalen) en een peuterspeelzaal (ook twee lokalen). De school is overigens passend gehuisvest.

Helpman/De Wijert

Grafiek 3.8: Leerlingenaantallen basisscholen Helpman/De Wijert, 1995-2007

Groningse Schoolvereniging (GSV)

Het bestuur van de GSV heeft een uitbreiding gebouwd (Sweelincklaan 4), deels met eigen middelen en deels met beschikbaar gestelde gelden. Door de groei van het aantal leerlingen zijn nieuwe capaciteitsknelpunten ontstaan. Deze groei betreft de Internationale Afdeling, de Tweetalige Afdeling en een mogelijke samenwerking met de Leonardostichting (stichting die ondersteuning geeft aan het realiseren van Leonardoscholen voor HI-leerlingen). Een mogelijkheid om dit capaciteitsprobleem op te lossen is door nieuwbouw op de locatie Sweelincklaan 55. Er zijn gesprekken gaande om dit gebouw te vervangen door een nieuw gebouw met vijf lokalen. Hierbij wordt samengewerkt met partners die andere disciplines op deze locatie willen realiseren (naschoolse opvang, koopappartementen, zorgappartementen en dagopvang van een zorginstelling). De capaciteitsknelpunten zijn aanleiding twee extra lokalen te realiseren. In januari 2009 zal de procedure zijn afgerond, zodat mogelijk in maart 2009 met de bouw kan worden begonnen.

Joseph Haydn School

Bij de Joseph Haydn School is een uitbreiding van lokalen noodzakelijk ter vervanging van vier noodlokalen en drie gehuurde lokalen in het voormalige Zusterhuis van verzorgingshuis Coendershof. Na jarenlang ambitieuze plannen te hebben ontwikkeld met de naastgelegen zorginstelling, is nu besloten de lokalen bij de gymzalen te bouwen aan de Groenesteinlaan. Samen met de kinderopvang wordt de nieuwe school gesitueerd naast de gymzalen en kledacommodaties voor het Zernike College. De kledkamers worden vernieuwd en de gymzalen worden opgeknapt. De start van de bouw is in 2009 gepland.

De Tamarisk

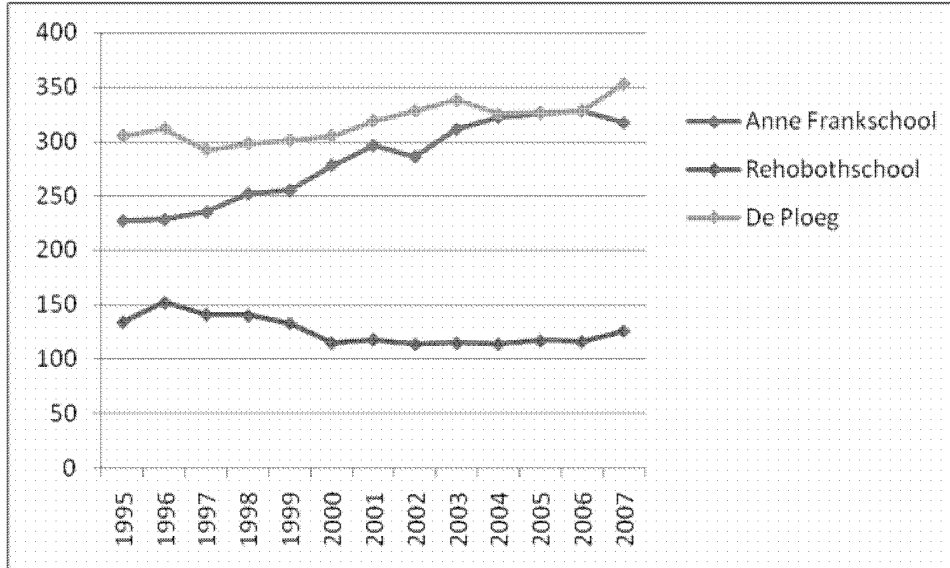
Het beleid van het schoolbestuur van De Tamarisk (Van Ketwich Verschuurlaan) is met het oog op de organisatie en de exploitatie gericht op het indikken van het gebouwenbestand. Dit beleid sluit aan bij ambitie van het gemeentebestuur om een vensterschool in Groningen-Zuid te realiseren. Bovendien zou een verandering in de infrastructuur kunnen leiden tot een verbetering van de (verkeers)veiligheid. Het schoolbestuur is in gesprek met de gemeente om de mogelijkheden te onderzoeken.

Brederoschool

De Brederoschool (Ina Boudierplantsoen) is uitgebreid met een compleet nieuw gebouw dat als een paviljoen naast het bestaande schoolgebouw is verzezen. De school is nu toegerust voor toekomstige ontwikkelingen.

3.1.5 Hoogkerk

Hoogkerk

Grafiek 3.9: Leerlingenaantallen basisscholen Hoogkerk, 1995-2007

Anne Frankschool

Vanwege een sterke toename in de afgelopen jaren van het aantal leerlingen van de Anne Frankschool (De Sansstraat) is een permanente uitbreiding met vijf lokalen noodzakelijk. Aangezien het bestaande schoolterrein hiervoor te klein is, vindt de uitbreiding plaats in de vorm van een dislocatie. De nieuwbouw van de school is in juni 2008 van start gegaan. De bouw zal ongeveer twee jaar duren. Het wordt een multifunctioneel gebouw waarin de school vijf lokalen krijgt. In het gebouw komen een bibliotheek, woonappartementen van corporatie Woonstade en appartementen en een dagbestedingsruimte voor stichting Novo. De leerlingen zijn tijdelijk ondergebracht in noodlokalen.

Rehobothschool

De Rehobothschool (Prinses Margrietstraat) heeft een stabiele omvang en heeft net als alle andere scholen van dit schoolbestuur (De Triangel en Johannes Calvijn) een bovenwijkse functie. In de komende jaren kan een lichte groei binnen de huidige capaciteit van de school worden opgevangen. De school is passend gehuisvest voor de toekomst.

De Ploeg

De Ploeg is gehuisvest in de vensterschool Hoogkerk en beschikt over zeventien lokalen. De school maakt een lichte groei door en wij verwachten dat de school gebruik zal maken van de bestaande overcapaciteit. Als de groei zich doorzet, zullen we in overleg met de school een passende oplossing zoeken.

3.2 Speciaal onderwijs

De Kimkiel (sbo)

De Kimkiel en de Fiduciaschool vallen op termijn onder één directie (niet-gebouwend). In het Programma 2006 zijn middelen beschikbaar gesteld voor vervangende nieuwbouw voor de Kimkiel aan de Kluiverboom. De bouw is in volle gang en verwachte opleverdatum is eind 2009.

Fiduciaschool (sbo)

De Fiduciaschool is vrij stabiel en passend gehuisvest. In het Programma 2007 zijn middelen beschikbaar gesteld voor vervanging en renovatie van de zuidgevel. Ook zijn middelen verstrekt voor onderwijskundige vernieuwing volgens beleidsregel en vastgestelde prioriteit.

W.A. van Lieflandschool (so/vso zmlk)

Het schoolbestuur werkt aan plannen om het aantal locaties in de stad te verminderen. Het bestuur streeft uiteindelijk naar drie locaties, goed bereikbaar en gespreid over en rond de stad. De locatie Paterswoldseweg en Dilgtplein in Haren staan vast. Ontwikkelingen voor een derde locatie in Hoogkerk zijn stopgezet door de samenwerkingspartners. Het schoolbestuur heroverweegt hoe de plannen verder ontwikkeld gaan worden.

Bekenkamp (sbo)

De drie vestigingen aan de Wilgenlaan, Blekerslaan en Travertijnstraat worden voorlopig gehandhaafd. Samenwerking met het vso en het basisonderwijs wordt per locatie verder ontwikkeld. Het zorgaanbod, de expertise en de visie op passend onderwijs geven aan dat er in de toekomst meer kinderen van deze doelgroep instromen in het reguliere basisonderwijs.

De Wingerd (so/vso zmlk)

De Wingerd huurt behalve het hoofdgebouw aan de Reggestraat momenteel twee lokalen van De Vrije School basisonderwijs. Verder heeft de school een dependance aan de Helperwestsingel, waar ruimte is voor twee (kleuter)groepen. Nu het Rijk de N-factor voor het vso zmlk heeft verlaagd, heeft De Wingerd forse capaciteitsuitbreiding nodig. Het bestuur heeft al een aanvraag voor nieuwbouw gedaan. Deze aanvraag is behandeld als een aanvraag voor het verlenen van een voorbereidingskrediet (Programma 2007). Met dit toegekende voorbereidingskrediet heeft het bestuur enkele opties onderzocht voor andere huisvesting. De uitkomsten van dit onderzoek, dat in het najaar aan de gemeente is toegezonden, bevestigen de noodzaak van nieuwbouw. Volgens de financiële prioritering worden in het Programma 2012 middelen beschikbaar gesteld voor nieuwbouw.

De Meerpaal (sbo)/De Steiger ((v)so zmlk)

De Meerpaal en De Steiger waren voorheen één school. In 2003 is De Steiger apart gegaan. Beide scholen vallen nog wel onder hetzelfde schoolbestuur. De Meerpaal wil samen met De Steiger zmlk graag het hele gebouw aan de Koperstraat zelf in gebruik hebben. Zij delen dit nu nog met de afdeling

praktijkonderwijs van het Gomarus College, die het pand in 2009 verlaat. Daarna kunnen beide scholen het gebouw aanpassen en moderniseren. We verwachten dat begin 2010 de scholen beschikken over een volledig toegerust en op het moderne onderwijs toegesneden gebouw met voldoende capaciteit voor de toekomst.

Tine Marcusschool (so slecht horende kinderen)

In het Programma 2005 zijn aan de Tine Marcusschool vier lokalen toegekend. De school is hiermee passend gehuisvest en toegerust voor de toekomst.

Dr. J. de Graafschool (vso voor leerlingen met een auditieve en/of communicatieve beperking)

Aan het eind van schooljaar 2007/2008 zijn meer leerlingen aangemeld dan verwacht. In juni werd definitief duidelijk dat de school te maken zou krijgen met een groei van 126 naar 144 leerlingen. Deze groei was onverwacht omdat de so-scholen van cluster 2 te maken hebben met een dalend aantal leerlingen. Het vso is als vervolgopleiding vaak volger in deze trend. Door de uitbreiding van de school in 2007 met drie lokalen is er op dit moment (nog) geen huisvestingsprobleem. Dit komt mede doordat vmbo-leerlingen beroepsgerichte vakken in het regulier onderwijs volgen. Mocht de groei echter doorzetten, dan is er opnieuw sprake van ruimtegebrek en moet onderzocht worden hoe de capaciteit (tijdelijk) kan worden uitgebreid.

RENN4 (rec)

RENN4 heeft meerdere scholen in Noord-Nederland, waaronder in de gemeente Groningen. De ontwikkeling in de leerlingenpopulatie voor het cluster-4-onderwijs is moeilijk te bepalen. Met zekerheid zal het aantal kinderen dat behoefte heeft aan ondersteuning, groeien. Echter, niet al deze kinderen gaan naar een cluster-4-school. Steeds vaker blijven kinderen 'regulier' onderwijs volgen en ontvangen daar extra ondersteuning (ambulante begeleiding).

Voor het so mogen van het schoolbestuur meerdere locaties in de provincie Groningen blijven bestaan. Eén unilocatie is niet wenselijk. Meerdere locaties doen recht aan uitgangspunten als kleinschaligheid, nabijheid en toegankelijkheid. Onderzocht moet worden waar clustering van locaties mogelijk is en of het reduceren van het huidige aantal so-locaties überhaupt wenselijk is. Uitgangspunt is de spreiding te optimaliseren (provinciebreed) in relatie tot het aanbod.

Voor het vso wenst het bestuur nieuwbouw voor alle groepen, met scheiding in praktijk en theoretische leerweg, in de stad Groningen. Daarbij wordt zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij de ontwikkelingen in het vmbo en het praktijkonderwijs in Groningen. Voor de nieuwbouw vso gaat het om een bouwvolume van 24 tot 30 groepen. Dit is vervangende nieuwbouw voor de Van Heemskerckschool, locatie Haydnlaan, locatie Erasmus en locatie Tynaarlo. Een deel van deze leerlingen is nu tijdelijk gehuisvest aan de Melisseweg. De T. Hart de Ruyterschool behoudt zijn huidige

onderwijsfunctie. De omvang van de vervangende nieuwbouw, inclusief de autonome uitbreiding, kan 30 groepen bedragen. De tellingen van oktober 2008 en januari 2009 zullen bepalend zijn voor de te bouwen school.

Professor W.J. Bladergroenschool (so)

De Professor W.J. Bladergroenschool blijft groeien. Een deel van de leerlingen komt van buiten de stad Groningen. Als de verdere groei uitkomt boven de aantallen uit de prognose, zal de school worden gestabiliseerd en zal de oplossing via andere scholen onder hetzelfde bestuur worden gevonden.

Het Poortje (so/vso)

Het Poortje maakt deel uit van de gesloten jeugdzorginstelling de Waterpoort. De huisvestingsbehoefte voor onderwijs is afgestemd op de werkelijke behoefte. De gemeente financiert de school in de vorm van huurvergoedingen. De omvang van Het Poortje is afhankelijk van het aanname- en toewijzingsbeleid van de jeugdzorginstellingen. Voor de komende vijftien jaar is er naar verwachting behoefte aan een grotere behandelcapaciteit. Vanuit het project Jeugdeiland, dat Het Poortje is aangegaan met een aantal zorgpartners, is nieuwe schoolhuisvesting voor 40 leerlingen gepland. De planontwikkeling is in volle gang. Als de plannen doorgang vinden, zal de capaciteit groeien van 140 naar 180 plekken.

3.3 Voortgezet onderwijs

Praedinius Gymnasium

De huisvestingscapaciteit van het Praedinius Gymnasium is voor de langere termijn op niveau gebracht. Hierbij is rekening gehouden met de ingebruikname van het gebouw Kruitlaan, de gerealiseerde aanpassingen (inclusief de geaccordeerde kleine uitbreiding), en de leerlingenprognoses. In 2007 is het Technasium in gebruik genomen.

Zernike College

Het Zernike College heeft behalve vestigingen in Groningen (onder andere aan de Helperbrink) ook dislocaties in de gemeente Haren en een nevenvestiging in Zuidlaren. De huisvesting in Haren en Zuidlaren valt buiten de kaders van dit plan. De gemeente Haren is (financieel) verantwoordelijk voor de huisvesting van het Zernike College op haar grondgebied. Jaarlijks wordt Haren hiervoor door Groningen met een bedrag per leerling gecompenseerd. Op dit moment voeren wij overleg met de gemeente Haren over de bekostiging.

Het aantal leerlingen van Zernike in Groningen is de afgelopen jaren gestegen, vooral in het vmbo. Hierdoor is de ruimtebehoefte in de stad toegenomen. De school heeft aan de Van Houtenlaan ruimte gehuurd om deze groei op te vangen. Bij de telling van oktober 2007 waren de ruimten in Groningen-Zuid voldoende voor het aantal leerlingen. Het leerlingenaantal stijgt echter nog steeds. Bij de telling van oktober 2008 zal de ruimtebehoefte en de beschikbare ruimte volgens de Verordening worden herberekend. Blijkt hieruit dat er een gebrek aan ruimte bestaat, dan gaan we in overleg met het schoolbestuur op zoek naar mogelijke oplossingen.

H.N. Werkman College

Het H.N. Werkman College neemt deel aan de voorbereiding van de nieuwe vmbo-bovenbouwlocatie in het noordoosten van de stad. Zodra deze vmbo bovenbouwlocatie gerealiseerd is, verhuizen de leerlingen van TL-3 en TL-4 naar deze locatie. De dependance aan de Schoolstraat komt vanwege de bouw van het Groninger Forum te vervallen. Deze capaciteit wordt vervangen door nieuwbouw op de hoek St. Jansstraat-Schuitendiep. Om de vervangende nieuwbouw mogelijk te maken, wordt de huidige gymzaal aan het Schuitendiep gesloopt en herbouwd. Ook hier bouwen we een Technasium.

Reitdiep College

Het Reitdiep College heeft drie vestigingen: aan de Diamantlaan, de Eikenlaan en Heesterpoort. Het schoolbestuur is van mening dat de locatie Heesterpoort van de Simon van Hasseltschool beter moet worden gehuisvest. Het schoolbestuur heeft een plan voor nieuwbouw naast de sbo Bekenkamp aan de Travertijnstraat/Diamantlaan. Deze locatie ligt tegenover de vmbo-school Leon van Gelder. Deze locaties kunnen onderwijs en zorg bieden voor sbo-lwo en vmbo-leerlingen en gebruik maken van elkaars faciliteiten, kennis en expertise. De lokale overheid is over de planvorming in gesprek met het schoolbestuur.

Röling College

Zodra de gezamenlijke nieuwbouw voor de vmbo-bovenbouw gerealiseerd is (zie paragraaf 2.4), verhuizen de leerlingen van vmbo leerjaar 3 en 4 van het Röling College hier naar toe. Het gebouw waarin zij nu nog les hebben, het gebouw Mondriaan aan de Antillenstraat, wordt op dat moment buiten gebruik voor onderwijs gesteld. Tot de nieuwbouw klaar is, kan de school tijdelijk in een gebouw van het Noorderpoort College. De instroom vmbo 1 en 2 vindt dan plaats op de Belcampo-locatie.

Star Numanschool

De Star Numanschool, school voor praktijkonderwijs, wordt betrokken bij nieuwe plannen voor een betere aansluiting op de arbeidsmarkt. Deze plannen worden ontwikkeld volgens de uitgangspunten van het convenant 'Kennis om te delen'. De planontwikkeling voor het verplaatsen van de school naar de vmbo-locatie in Noord-oost is gestart in 2008.

Vrije School

Met de ingebruikname van het gebouw Merwedestraat 98 via het Huisvestingsprogramma 2004 zijn alle capaciteitsproblemen van de Vrije School opgelost. De ingecalculerde overcapaciteit van dit gebouw wordt momenteel ingezet om de groei van het leerlingenaantal op te vangen.

Gomarus College

Het Gomarus College heeft in de afgelopen jaren voor het praktijkonderwijs vier lokalen gebruikt aan de Koperstraat (bij het VGSO, De Meerpaal en De Steiger). Ruimtegebrek (bij beide partijen) dwong tot het zoeken van een nieuwe locatie voor deze afdeling. In theorie en volgens de Verordening huisvesting onderwijs is hiervoor net voldoende ruimte beschikbaar op de hoofdvestiging. Deze beperkte overcapaciteit is echter verdeeld over vier gebouwen, wat de vestiging van de afdeling hier moeilijk realiseerbaar maakt. Het bestuur heeft besloten om de 49 leerlingen onder te brengen in een bestaand pand aan de Lavendelweg. In dit gebouw dat uit eigen middelen is bekostigd worden ook enkele facilitaire diensten ondergebracht. De vestiging aan de Magnoliastraat is technisch goed, maar kent in het gebruik de nodige onderwijskundige beperkingen, aldus het bestuur. Ook het gymnastiekonderwijs vindt het bestuur niet optimaal. Het bestuur wil de komende jaren in overleg treden met de gemeente om mogelijke oplossingen te bespreken.

Christelijke Scholengemeenschap Groningen (CSG)

Christelijke Scholengemeenschap Groningen (CSG) kent in de stad Groningen de volgende locaties: het Augustinuscollege, De Hamrik, De Vinkenborgh, het OPDC De Wilgenborgh en het Wessel Gansfortcollege. Deze locaties van de CSG zijn betrokken bij de bouw van de nieuwe vmbo-scholen. In de nieuwe vmbo-locatie in Noord-Oost wordt de Hamrik (alle vier leerjaren) ondergebracht, samen met de TL3,4-leerlingen van het Wessel Gansfortcollege. In de nieuwe locatie in West worden gehuisvest: De Vinkenborgh (alle leerjaren), het OPDC De Wilgenborgh (alle leerjaren) en de TL3,4-leerlingen van het Augustinuscollege. De gebouwen van De Hamrik aan de Heinsiusstraat en van het OPDC De Wilgenborgh en de Vinkenborgh, beide gehuisvest in hetzelfde gebouw aan de Travertijnstraat, komen hiermee op termijn vrij. De opbrengsten worden ingezet voor de nieuwbouw van het vmbo. Met de nieuwbouw beschikt de CSG nog niet over voldoende ruimte. Zowel in West als in Noordoost is de geplande sportaccommodatie niet voldoende voor het verplicht aantal te geven lessen.

Door de integratie van het OPDC met haar vmbo verwacht het CSG een sterke toename van het aantal leerlingen met speciale zorg. Hierdoor ontstaat in de ogen van het CSG een capaciteitstekort in de geplande nieuwbouw voor het vmbo in West. Het bestuur van de CSG heeft in de overtuiging dat deze groei zal plaatsvinden, besloten door middel van (voor)financiering extra ruimte te creëren. De gemeente heeft toegezegd dat de CSG alsnog de genormeerde vergoeding ontvangt als het leerlingenaantal de subsidiernorm bereikt.

Verder heeft het college van B&W ingestemd met een traject tot wijziging van het bestemmingsplan voor het huidige Sportpark Vinkhuizen II, zodat nieuwbouw van het vmbo in West aan de Diamantlaan mogelijk wordt. Het bestuur van de CSG heeft onder andere vanuit de campusgedachte de wens geuit om in de toekomst ook het huidige Augustinuscollege naar de Diamantlaan te verplaatsen.

De Bolster

De Bolster is een zelfstandige school voor praktijkonderwijs en valt daarom onder het regime van de Wet op het Voortgezet Onderwijs. In het schooljaar 2007/2008 is de school uitgebreid met circa 1.500 m², waardoor er een unilocatie is ontstaan. De totale oppervlakte van de school aan de Multatulistraat is daarmee gekomen op ruim 3.000 m². De locatie aan de Van Lenneplan, waar de dependance van de school wordt gehuisvest, wordt eind 2008 definitief afgestoten.

Willem Lodewijk Gymnasium

De leerlingenaantallen van het Willem Lodewijk Gymnasium zijn sinds 2002 jaarlijks gegroeid, ondanks de instroombeperking die in het schooljaar 2005/2006 is ingesteld. Het bruto vloeroppervlak zou volgens de verordening onderwijshuisvesting cijfermatig voldoende moeten zijn om deze jaren het groeiende aantal leerlingen te kunnen herbergen. Het schoolbestuur vindt echter dat er veel vierkante meters in het gebouw zijn die niet geschikt zijn om als onderwijsruimte te gebruiken. In het schooljaar 2006/2007 zijn er zeven lokalen aangebouwd op basis van (voor)financiering door de school. Afgesproken is dat het Willem Lodewijk Gymnasium bij het bereiken van het leerlingenaantal dat volgens de gemeentelijke norm recht geeft op capaciteitsuitbreiding (709 leerlingen), alsnog in aanmerking komt voor de genormeerde vergoeding. De bvo-gegevens in de bijlage 2 zijn gebaseerd op de gegevens van vóór de schoolbestuurlijke aanpassing. Door uit te gaan van deze gegevens, kan de lokale overheid bepalen wanneer de school recht heeft op capaciteitsuitbreiding.

4 Financiële kaders

4.1 Beschikbare middelen

De beschikbare middelen voor onderwijshuisvesting in Groningen bestaan uit een algemene uitkering via het Gemeentefonds en het in de begroting opgenomen gemeentelijk beleid. In totaal is in de begroting van 2008 een bedrag beschikbaar van 13 miljoen euro. Dit bedrag is exclusief het nieuw beleidsgeld voor het vmbo van 1,1 miljoen euro.

In verschillende raadsbrieven en in de Strategische verkenning onderwijshuisvesting is het budget van de onderwijshuisvesting besproken. Geconcludeerd werd dat bij ongewijzigd beleid ernstige budgettaire problemen zullen ontstaan die het realiseren van schoolbestuurlijke en gemeentelijke ambities bemoeilijken. Ongewijzigd beleid gaat ten koste van het investeringsniveau voor onze onderwijsaccommodaties.

Deze situatie is ongewenst. Als lokale overheid hebben we de taak te voorzien in voldoende, adequate en tijdige huisvesting. We willen aan onze kinderen een leeromgeving bieden die aansluit op de huidige en toekomstige vraag van onze samenleving. Het stimuleren van duurzaamheid, het bouwen naar behoefte (zoals een nieuwe school in Reitdiep), het streven naar multifunctionaliteit en het handhaven van het onderhoudspeil van de schoolgebouwen zijn nadrukkelijke ambities waaraan wij vast willen houden.

Vasthouden aan de ambities bij een nagenoeg gelijkblijvend budget, vraagt om een fasering van de te realiseren projecten. In overleg met de schoolbesturen is ervoor gekozen om een financiële fasering in de projecten aan te brengen. In tabel 4.1 is deze fasering tot 2012 uitgewerkt. De fasering is gebaseerd op het programma onderwijshuisvesting 2009 en een gemiddeld en realiseerbaar investeringsniveau.

Tabel 4.1
Meerjareninvesteringen grote projecten

	2009	2010	2011	2012	Totaal
<u>Programma 2009 e.v. onafweegbaar (aut)</u>	2.050	2.100	2.150	2.200	8.500
RENN 4 (aut en amb)		1.200	1.000	2.000	4.200
Haydyschool (aut)	900				900
2e basisschool Noordwest (Reitdiep) (aut)	1.800	1.500			3.300
Subtotaal onafweegbaar	4.750	4.800	3.150	4.200	16.900
<u>Ambities</u>					
Star Numanschool (amb)	2.000	1.500			3.500
Boerhaaveschool (amb)		2.400			2.400
't Poortje nieuwbouw (aut en amb)			2.000	1.700	3.700
Haydyschool (amb)	500				500
De Wingerd (amb)				3.100	3.100
Aanpassing ruimtenormeringen ZMLK (amb)				2.500	2.500
Subtotaal	2.500	3.900	2.000	7.300	15.700

Totaal van de voorzieningen	7.250	8.700	5.150	11.500	32.600
-----------------------------	-------	-------	-------	--------	--------

Bedragen prijspeil 2008 en maal € 1.000 (exclusief vmbo en duurzaam bouwen)

Met de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs valt na de uitwerking van de bruidsschatregeling structureel budget vrij. Dit budget loopt tot 2015 gefaseerd op naar ruim 835.000 euro structureel. Deze middelen zullen worden ingezet voor het onderwijs en worden vanaf 2015 toegevoegd aan het reguliere budget voor onderwijshuisvesting.

Deze structurele toevoeging op termijn is niet toereikend om (tijdelijke) uitputting van de reserve te voorkomen. In de overbruggingsperiode gaat het om een bedrag van circa 2 miljoen euro. Op langere termijn echter is de negatieve reserve beperkt van omvang. Naar verloop van jaren ontstaat bij ongewijzigd beleid weer een positief saldo.

Met dit faseringsvoorstel kunnen we de ambities van het IHP Onderwijs 2009-2012 realiseren. De gewenste investeringen blijven op niveau en tevens blijft het mogelijk om jaarlijks een bijdrage van ruim 2 miljoen euro (structureel) te leveren aan jaarlijks terugkerende uitgaven, zoals groot onderhoud en de huur van aanvullende accommodaties en sportterreinen. Hiermee houden we dus ook onze onderhoudsbijdragen op niveau.

Uitgangspunt hierbij is dat er na 2012 gemiddeld circa 5 miljoen euro beschikbaar is voor nieuwe voorzieningen, zoals nieuwbouw, uitbreiding en de aanpassing van gebouwen. Dit budgetniveau gaat uit van nagenoeg gelijkblijvende omstandigheden. Het is echter niet ondenkbaar dat de schoolbesturen na 2012 nieuwe aanvragen doen die uitstijgen boven dit reguliere niveau.

De bestedingen opgenomen in de jaarschijf voor 2009 (tabel 4.1) vormen het uitgangspunt voor het programma onderwijshuisvesting 2009. Dit programma wordt opgesteld in overleg met de betrokken schoolbesturen.

Het bovenstaande financiële beeld is exclusief de mogelijke onderwijsinvesteringen in Meerstad. Het uitgangspunt is dat deze investeringen worden gerealiseerd ten laste van de aanvullende middelen. Hierbij speelt uiteraard ook de vorming van de Gemeenschappelijke Regeling voor Meerstad een rol en het takenpakket dat dit orgaan gaat uitvoeren.

Bijlagen

- 1   Leerlingenprognoses en capaciteit basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs
- 2   Leerlingenprognoses en capaciteit voortgezet onderwijs

Bijlage 1
Leerlingenprognoses en capaciteit basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs

STADSDEEL A: CENTRUM / OUDE WIJKEN							
	status	hvcap	ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2008	1-8-2008		per+tijd	per+tijd	per+tijd
Borgman (17JG)							
aantal gr. 2008: 14 bao			14		13	13	13
Jacobijnerstraat 10	hv	8					
Nwe Kijk in't Jatstraat 33	nv	5					
Agricolastraat 33	nv	5					
	subtotaal	18					
	formele leegstand subtotaal	4					
	leegstand ingezet voor medegebruik						
Borgman, nev. Oosterp. (17JG)							
aantal gr. 2008: 12 bao			12		11	12	12
Warmoesstraat 18		14					
	subtotaal	14					
	formele leegstand subtotaal	2					
St. Michael (18FV)							
aantal gr. 2008: 9 bao			8		8	8	8
Butjesstraat 8		9					
	subtotaal	9					
	formele leegstand subtotaal	1					
Bekenkamp (19VC) / hoofdvestiging							
aantal gr. 2008: 8 sbo			7		6	6	6
Bleekerslaan 1	hv	8					
D1 zie Stadsdeel C							
D2 zie Stadsdeel D							
	subtotaal	8					
	formele leegstand subtotaal	1					
Oosterpark (17CY)							
aantal gr. 2008: 8 bao			8		8	9	10
Oliemuldersweg 47	hv	8					
Vinkenstraat 1	dl	8					
	subtotaal	16					
	formele leegstand subtotaal	8					
Kleine Wereld (18BM)							
aantal gr. 2008: 10 bao			10		11	12	13
S.S. Rosensteinlaan 21	hv	8					
Celebesstraat 35	nv	8					
	subtotaal	16					

	formele leegstand sub totaal	6					
	leegstand ingezet kinderopvang						

STADSDEEL A: CENTRUM / OUDE WIJKEN (vervolg)							
	status	hvcap	Ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2008	1-8-2008		Perm + tijd	Perm + tijd	Perm + tijd
Nassau (18BA)							
aantal gr. 2008: 19 bao			19		18	18	18
Nassaulaan 5	hv	4					
Graaf Adolfstraat 73	nv	14					
	subtotaal	18					
	formele leegstand subtotaal	-1					
Karrepad (17BW)							
aantal gr. 2008: 26 bao			26		26	26	26
Molukkenstraat 1	hv	20					
Van Oldenbarneveldtlaan 6	nv	8					
	subtotaal	28					
	formele leegstand subtotaal	2					
Kimkiel (14VU)							
aantal gr. 2008: 10 sbo			10		9	9	8
Korreweg 215/217	hv	9					
Antillenstraat (medegebruik)	nv	5					
	subtotaal	14					
	formele leegstand subtotaal	4					
Starter (17SR)							
aantal gr. 2008: 17 bao			17		17	16	15
Lorentzstr/ 11/ Parkweg 128-130	hv	12					
Parkweg 147		1					
Noodlokalen Verzetstrijlaan		6					
Uitbreiding nieuwbouw							
	subtotaal	19					
	formele leegstand subtotaal	2					
Tamarisk (18NS)							
aantal gr. 2008: 14 bao			14		14	13	13
Canadalaan 2		4					
v Ketwich Vinhv/d1/d2 zie stadsdeel D		8					
Coendersweg		7					
	subtotaal	19					
	formele leegstand subtotaal	5					
Vrije school (10KE)							
aantal gr. 2008: 9 bao	hv		9		9	8	8
Merwedestraat 41		15					
	subtotaal	15					
	formele leegstand subtotaal	6					

	leegstand in medegebruik	4				
--	--------------------------	---	--	--	--	--

STADSDEEL A: CENTRUM / OUDE WIJKEN (vervolg)							
	status	hvcap	Ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2008	1-8-2008		Perm + tijd	Perm + tijd	Perm + tijd
Van Liefland (19SO)							
aantal gr. 2008: 35 (v)so-zmlk			35		35	33	31
Paterswoldseweg 131	hv	21					
Hora Siccamasingel (zie D)	nv	6					
Canadalaan 8 (zie D)		3					
Canadalaan 10 (zie D)		4					
Bessemoerstraat 6 (B)		13					
	subtotaal	47					
	formele leegstand	12					
	leegstand in medegebruik						
Wingerd (14WT)							
aantal gr. 2008: 12 (v)so-zmlk			12		12	11	10
Reggestraat 1	hv	9					
Merwedestraat (medegebruik)		2					
Helperwestsingel d1 zie stadsdeel D		2					
	subtotaal	13					
	formele leegstand subtotaal	1					
Erasmus (19WF)							
aantal gr. 2008: 10 (v)so-zmok			10		12	12	12
Van Heemskerckstraat 56	hv	7					
Melissestaat		7					
	subtotalen	14					
	formele leegstand subtotaal	4					
A.M.G. Schmidt (16ZU)							
aantal gr. 2008: 14 bao			14		13	12	12
J.v.Ruysdaelstraat 73	nv	15					
	subtotalen	15					
	formele leegstand subtotaal	1					
hv-gebruik totaal wijk A		283					
formele leegstand totaal stadsdeel A		59					

STADSDEEL B: NOORD-WEST							
	status	hvcap	Ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2008	1-8-2008		Perm + tijd	Perm + tijd	Perm + tijd
Pendinghe (16UG)							
aantal gr. 2008: 17	bao		17		19	21	22
Eikenlaan 288	hv	22					
subtotaal		22					
formeel leegstand subtotaal		5					
Wegwijzer (18CF)							
aantal gr. 2008: 12	bao		12		14	15	16
Prunusstraat 76		13					
subtotaal		13					
formeel leegstand subtotaal		1					
Bisschop Bekkers (18LM)							
aantal gr. 2008: 10	bao		10		10	10	11
Siriusstraat 1		8					
Capellastraat 9		2					
subtotaal		10					
formeel leegstand subtotaal		0					
Zaaier (24EC)							
aantal gr. 2008: 4	bao		4		4	4	4
Dierenriemstraat 2a		4					
subtotaal		4					
formeel leegstand subtotaal		0	0				
Bekenkamp (19VC) / nv. (Komensky)							
aantal gr. 2008: 6	sbo		6		6	6	6
Wilgenlaan 2	nv	8					
zie C							
subtotaal		8					
formeel leegstand subtotaal		2					
Steiger (26MK)							
aantal gr. 2008: 4	(v)so-zmlk		4		4	3	3
Koperstraat 4	hv	4					
subtotaal		4					
formeel leegstand subtotaal		0					
De Meerpaal (22LH)							
aantal gr. 2008: 7	sbo		7		7	7	6
Koperstraat 2/Metaallaan 299	hv	8					
subtotaal		8					
formeel leegstand subtotaal		1					
leegstand in gebruik Steiger							

STADSDEEL B: NOORD-WEST (vervolg)							
	status	hvcap	Ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2008	1-8-2008		Perm + tijd	Perm + tijd	Perm + tijd
Vlint (17AH)							
aantal gr. 2008: 42 bao			42		42	39	41
Siersteenlaan		11					
Vuursteenstraat 4/8	hv	9					
Maresiusstr tijdelijk	nv	22					
Maresiusstr perm (32 in aanbouw)	nv						
	subtotaal	42					
	formele leegstand subtotaal	0					
Hoeksteen (18HL)							
aantal gr. 2008 26: bao			26		27	28	30
Siersteenlaan	hv	15					
Maresiusstr tijdelijk	nv	11					
Maresiusstr perm (32 in aanbouw)	nv						
	subtotaal	26					
	formele leegstand subtotaal	0					
A.M.G. Schmidt (16ZU)							
aantal gr. 2008: 12 bao			12		12	11	10
Radiumstraat 2a	hv	12					
nv zie stadsdeel A							
	subtotaal	12					
	formele leegstand subtotaal	0					
Bekenkamp (19VC) / nevenvest. (Robijn)							
aantal gr. 2008: 7 sbo			7		7	7	7
Travertijnstraat 2	nv	6					
	subtotaal	6					
	formele leegstand subtotaal	-1					
H. de Ruyterschool (14OR)							
aantal gr.2008: 22 vso-Renn4	hv		22		22	21	20
MetaalIn 255		7					
Goudlaan 1		8					
	subtotaal	15					
	formele leegstand subtotaal	-7					
	groepen verdeeld over andere locaties						
Van Liefland (19SO)							
aantal gr. 2008: 13 (v)so-zmlk							
Bessemoeerstraat 6	nv	13					
	subtotaal	13					

	formele leegstand sub totaal	0				
hv-gebruik totaal stadsdeel B		183				
formele leegstand totaal stadsdeel B		9				

STADSDEEL C: NOORD-OOST							
	status	hvcap	Ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2008	1-8-2008		Perm + tijd	Perm + tijd	Perm + tijd
Driebond (17RS)							
aantal gr. 2087: 8 bao	hv		8		7	6	8
Engelberterweg 38		3					
Woldweg 7		5					
	subtotaal	8					
	formele leegstand subtotaal	0					
Oosterhoogebrug (17DI)							
aantal gr. 2008: 17 bao			17		17	16	16
Madeliefstraat 2	hv	18					
	subtotaal	18					
	formele leegstand subtotaal	1					
Catamaran (17EW)							
aantal gr. 2008: 8 bao			8		8	8	8
Vaargeul 117	hv	11					
Vaargeul 117(n)							
	subtotaal	11					
	formele leegstand subtotaal	3					
Swoaistee (17FG)							
aantal gr. 2008: 25: sbo			25		24	23	23
Kiel 7	hv	25					
	subtotaal	25					
	formele leegstand subtotaal	0					
Bekenkamp (Satelietklassen)							
	subtotaal	8					
	formele leegstand subtotaal						
Tweemaster (17FX)							
aantal gr. 2008: 9 sbo			9		10	10	11
Valreep 69	hv	16					
	subtotaal	16					
	formele leegstand subtotaal	7					
Kompas (18LB)							
aantal gr. 2008: 8 sbo			8		7	6	6
Kiel 5	hv	9					
Kiel 5/6 (n)		1					
	subtotaal	10					
	formele leegstand subtotaal	2					
Doefmat (17DS)							
aantal gr. 2008: 9 sbo			9		11	10	10
Isebrandtsheerd 96	hv	10					

	subtotaal	10				
	formele leegstand subtotaal	1				

STADSDEEL C: NOORD-OOST (vervolg)							
	status	hvcap	Ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2008	1-8-2008		Perm + tijd	Perm + tijd	Perm + tijd
Beyumkorf (17EC)							
aantal gr. 2008: 23 bao			23		24	24	25
Jaltadaheerd 53	hv	14					
Fultsemaheerd 88 (Kleihorn)		8					
Medegebruik DHC aanpassing voormalige buurtcentrum		2					
	subtotaal	24					
	formele leegstand subtotaal	1					
Montessori (16NF)							
aantal gr. 2008: 6 bao			6		5	5	5
Wibenaheerd 358	hv	12					
	subtotaal	12					
	formele leegstand subtotaal	6					
Heerdstee (18PC)							
aantal gr. 2008: 11 bao			11		11	11	11
Bentismaheerd 1	hv	12					
Bentismaheerd 1(n)		1					
	subtotaal	13					
	formele leegstand subtotaal	2					
Dom Helder Camara (18QF)							
aantal gr. 2008: 14 bao			14		14	13	13
Onnemaheerd 3	hv	21					
	subtotaal	21					
	formele leegstand subtotaal	7					
	leegstand ingezet voor medegebruik						
J. Calvijn (09JG)							
aantal gr. 2008: 7 bao			7		8	8	8
Froukemaheerd 1	hv	9					
	subtotaal	9					
	formele leegstand subtotaal	2					
T. Marcus (02OM)							
aantal gr. 2008: 16 so-sh			16		17	16	15
Jaltadaheerd 163	hv	22					
	subtotaal	22					
	formele leegstand subtotaal	6					
hv-gebruik totaal stadsdeel C		207					
formele leegstand totaal		52					

stadsdeel C

STADSDEEL D: ZUID							
	status	hvcap	Ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2008	1-8-2008		Perm + tijd	Perm + tijd	Perm + tijd
Bladergroen/Van Andel (02YC)							
aantal gr. 2008: 30	so-Renn 4		30		30	26	24
Donderslaan 157	hv	30					
zie stadsdeel B							
subtotaal		30					
formele leegstand subtotaal		0					
Fiducia (02WR)							
aantal gr. 2008: 10	sbo	hv	9		9	8	8
Distributietaat 1		11					
subtotaal		11					
formele leegstand subtotaal		2					
Dr. J. de Graaf (14 UP)							
aantal gr. 2008: 19	vso-sh	hv	20		20	20	19
I. Boudierplantsoen 9		19					
subtotaal		19					
formele leegstand subtotaal		-1					
Triangel (10WC)							
aantal gr. 2008: 5	bao	hv	5		5	5	5
Rode Kruislaan 78		7					
subtotaal		7					
formele leegstand subtotaal		2					
Boerhaave (17MF)							
aantal gr. 2008: 19	bao	hv	21		21	18	17
Alo V. Swietenlaan 1		11					
Veenweg		10					
subtotaal		21					
formele leegstand subtotaal		0					
Bredero (17NI)							
aantal gr. 2008: 16	bao	hv	16		16	16	16
I. Boudierplantsoen 3		17					
subtotaal		17					
formele leegstand subtotaal		1					
Haydn (17NT)							
aantal gr. 2008: 19	bao	hv	19		19	18	19
Haydnlaan 102		10					
Groenensteinlaan		7					
Sweelincklaan 4		4					
subtotaal		21					
formele leegstand subtotaal		2					

STADSDEEL D: ZUID (vervolg)							
	status	hvcap	Ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2008	1-8-2008		Perm + tijd	Perm + tijd	Perm + tijd
Tamarisk (18NS)							
aantal gr. 2008	14 bao		14		14	13	13
Van Ketw. Verschuurlaan 90	hv	6					
Coendersweg 13	nv	5					
Canadalaan 2	nv	5					
subtotaal		16					
formeel leegstand subtotaal		2					
GSV (07WT)							
aantal gr. 2008	23 bao	hv	23		23	22	22
Sweelincklaan 4		20					
Sweelincklaan (ndl)		?					
subtotaal		20					
formeel leegstand subtotaal		-3					
Van Liefland (19SO)							
aantal gr. 2008	36 (v)so-zmlk						
Canadalaan 10		4					
Canadalaan 8		3					
Hora Siccamingel 266		6					
hb zie stadsdeel A							
subtotaal		13					
formeel leegstand subtotaal		0					
Wingerd (14WT)							
aantal gr. 2006	11 (v)so-zmlk						
Helperwestsingel 98	nv	2					
hv zie stadsdeel A							
subtotaal		2					
formeel leegstand subtotaal		0					
hv-gebruik totaal stadsdeel D		177					
formeel leegstand totaal stadsdeel D		9					

STADSDEEL E: HOOGKERK							
	status	hvcap	Ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2008	1-8-2008		Perm + tijd	Perm + tijd	Perm + tijd
Ploeg (17QQ)							
aantal gr. 2008: 17 bao	hv		17		18	19	18
Zuiderweg 70/3		17					
subtotaal		17					
formele leegstand subtotaal		0					
Anne Frank (09MS)							
aantal gr. 2008: 13 bao	hv		13		13	13	13
De Sansstraat 13		10					
De Sansstraat 13(n)		2					
De Sanstraat 4 (tijdelijk)		4					
Nieuwbouw 2008 5 lokalen							
subtotaal		16					
formele leegstand subtotaal		3					
Rehoboth (06EB)							
aantal gr. 2008: 5 bao	hv		5		6	5	5
Pr. Margrietstraat 3		7					
subtotaal		7					
formele leegstand subtotaal		2					
hv-gebruik totaal stadsdeel E		40					
formele leegstand totaal stadsdeel E		5					

OVERIGE SCHOLEN / GEBOUWEN							
	status	hvcap	Ruimtebeh		Prog 2010	Prog 2015	Prog 2020
		2007	1-8-2007		Perm + tijd	Perm + tijd	Perm + tijd
Mytyl Pr. Johan Friso (19VO)							
aantal gr. 1999: 21 (v)so-lg	hv		21		22	22	22
Dilgplein 1 Haren		22					
subtotaal		22					
formele leegstand subtotaal		1					
Gron. Buitenschool Appelbergen (19 WD)							
aantal gr. 2006: 5 so-lz	hv		5		7	7	7
Zuidlaarderweg 28 Glimmen		7					
subtotaal		7					
formele leegstand subtotaal		2					
hv-gebruik totaal stadsdeel 'overig'		29					
formele leegstand totaal stadsdeel 'overig'		3					

Bijlage 2

Leerlingenprognoses en capaciteit voortgezet onderwijs

Stadsdeel		2007	2010	2015	2020
D	GOMARUS COLLEGE 02UV				
	Vestiging Groningen				
	Aantal leerlingen (tot.)	2031	2020	2131	
	Vondelpad 1 (Cap)	4.758			
	Vondelpad 2 (Cap)	6.491			
	Vondelpad 3	4.260			
	Magnoliastraat	2.543			
	TOT CAPACITEIT (in m ²)	18.052	18052	18052	18052
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	16876	16163	16068	14977
	TEKORT / OVERSCHOT	1.176	1889	1984	3075

	CHRISTELIJKE SCHOLENGEMEENSCHAP GRONINGEN	2007	2010	2015	2020
B					
	Aantal leerlingen (tot.)	2710	2648	2713	2593
	Vestiging (Cap)				
	Hamrik	6.665			
	Vinkenborgh	13.055			
	WG College	7.948			
	Augustinus College	9.930			
	TOT CAPACITEIT (in m ²)	37.598	37.598	37.598	37.598
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	20.938	20.309	20.857	20139
	TEKORT / OVERSCHOT	16.660	17.289	16741	17.459

A	VRIJE SCHOOL	2007	2010	2015	2020
	Aantal leerlingen (tot.)	456	452	440	
	Vestiging (Cap)				
	Merwedestraat 45	2.150			
	Merwedestraat 98	2.180			

	TOT CAPACITEIT (in m ²)	4.330	4.448	4.448	4448
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	3.081	3.732	3.781	3653
	TEKORT / OVERSCHOT	1.249	716	667	795
A	WILLEM LODEWIJK GYMNASIUM	2007	2010	2015	2020
	Aantal leerlingen (tot.)	644	667	667	615
	Vestiging (Cap)				
	Verzetstrijderslaan 220	5.406			
	TOT CAPACITEIT (in m ²)	5.406	5.406	5.406	5406
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	4.836	4.974	4.974	4662
	TEKORT / OVERSCHOT	570	432	432	744

A	H.N. WERKMAN COLLEGE	2007	2010	2015	2020
	Aantal leerlingen (tot.)	1187	1473	1499	1463
	Vestiging (Cap)				
	Nieuwe Sint Jansstraat 11	4.923			
	Agricolastraat 9	1.363			
	Schoolstraat 16	1.320			
	TOT CAPACITEIT (in m ²)	7.606	7.606	7.606	7606
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	8.101	9.819	9.973	9757
	TEKORT / OVERSCHOT	-495	-2213	-2367	-2151

A	RÖLING COLLEGE	2007	2010	2015	2020
	Aantal leerlingen (tot.)	983	1114	1131	1109
	Vestiging (Cap)				
	Melisseweg 2	10.584			
	Antillenstraat 2	7.429			
	Antillenstraat 2b				
	TOT CAPACITEIT (in m ²)	18.013	18.013	18.013	18013
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	8.042	8.982	9.105	8947
	TEKORT / OVERSCHOT	9.971	9031	8908	9066

A	ZERNIKE COLLEGE	2007	2010	2015	2020
	Aantal leerlingen (tot.)	2339	2392	2412	2255
	Vestiging (Cap)				
	Helperbrink 30(Gr)	4.039			
	Beatrixlaan 17(Haren)	3.682			
	Westerse Drift 98 (H)	5.357			
	Rummerinkhof 8(H)	2.610			
	v Iddekingeweg(Gr)	2.750			
	van Houtenlaan(Gr)	483			
	TOT CAPACITEIT (in m ²)	18.921	18.921	18.921	18921
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	16.385	16.733	16.865	14768
	TEKORT / OVERSCHOT	2.536	2188	2056	4153

A	PREADINIUS GYMNASIUM	2007	2010	2015	2020
	Aantal leerlingen (tot.)	845	838	836	783
	Vestiging (Cap)				
	Turfisingel 82	3.220			
	Kruitlaan 11	3.063			
	TOT CAPACITEIT (in m ²)	6.283	6283	6283	6283
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	5048	5985	5973	5657
	TEKORT / OVERSCHOT	1.235	298	310	626

A	REITDIEP COLLEGE	2007	2010	2015	2020
	Aantal leerlingen (tot.)	1365	1318	1395	1370
	Vestiging (Cap)				
	Diamantlaan 27	4899			
	Eikenlaan 286	8294			
	TOT CAPACITEIT (in m ²)	13193	13193	13193	13193
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	10383	10073	10520	10417
	TEKORT / OVERSCHOT	2810	3120	2673	2776

A	BOLSTER PRAKTIJK OND	2007	2010	2015	2020
	Aantal leerlingen (tot.)	242	236	245	226
	Vestiging (Cap)				
	Multatulistraat 91	3255			
	TOT CAPACITEIT (in m ²)	3255	3255	3255	3255
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	3241	3168	3277	3047
	TEKORT / OVERSCHOT	14	87	-22	208

A	STAR NUMAN PRAKTIJK OND	2007	2010	2015	2020
	Aantal leerlingen (tot.)	154	151	160	154
	Vestiging (Cap)				
	Star Numanstraat 52	504			
	Oosterhamriklaan 20	1058			
	TOT CAPACITEIT (in m ²)	1562	1562	1562	1562
	RUIMTEBEHOEFTE (in m ²)	2174	2137	2246	2174
	TEKORT / OVERSCHOT	-612	-575	-684	-612